

University of
Sistan and Baluchestan

Geography and Territorial Spatial Arrangement

Print ISSN: 2345 - 2277 Online ISSN: 2783 - 5278

Association of Geography
and Planning
of Border Areas of Iran

Investigating the Relationship Between the Physical-Social Space of the City and the Sense of Security (Case Study: Qazvin City in 2020)

Zahra Taheri¹✉, Zahra Nematollahi², Seyyed Hamzeh Madani³

1. Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University Qazvin, Iran.
✉ E-mail: taheri@soc.ikiu.ac.ir
2. PhD student in Sociology, Faculty of Social and Economic Sciences, Al-Zahra University, Tehran, Iran.
E-mail: knematollahiz@gmail.com
3. Master of Diplomacy and International Organizations, Faculty of International Relations, Ministry of Foreign Affairs, Tehran, Iran.
E-mail: Hamzeh.Madani@yahoo.com

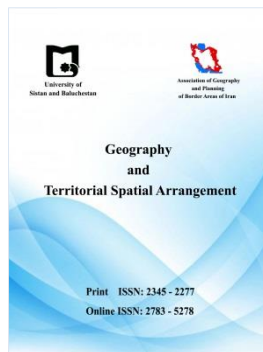

How to Cite: Taheri, Z.; Nematollahi, Z & Madani, S.H. (2023). Investigating the Relationship Between the Physical-Social Space of the City and the Sense of Security (Case Study: Qazvin City in 2020). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 13 (46), 85-90.

DOI: <http://dx.doi.org/10.22111/GAIJ.2023.42750.3041>

Article type:
Research Article

Received:
25/06/2022
Received in revised form:
04/09/2022
Accepted:
15/01/2023
Publisher online:
11/03/2023

ABSTRACT

The present study was conducted with the aim of investigating the relationship between the physical and social space of the city on the feeling of security among the citizens of Qazvini. In order to achieve this goal, first, the theoretical framework of the research was determined according to the appropriateness of the subject under investigation, and then the main hypothesis of the research was extracted from it. The research method in this research is a survey and the data collection tool are a researcher-made questionnaire with validity and reliability. The statistical population of the research is the citizens of Qazvin city. And the sample size of 321 people was obtained by multi-stage cluster method, then using SPSS and Amos software, it was used for hypothesis testing and data analysis. The results of the research indicate that there is a positive and significant relationship between the physical and social space of the city and the sense of security. In the regression analysis to explain the dependent variable, among the independent variables, the variable of the residence area had the most effect, and the variable of the physical space of the city, gender, age, social space of the city, number of years of residence and socio-economic base were the most influential. Also, according to the indicators obtained from the Amos software, the collected data supports the proposed theoretical framework.

Keywords:

security, feeling of security, feeling of insecurity, urban space.

© the Author(s).

Publisher: University of Sistan and Baluchestan

Extended Abstract

Introduction

Security is one of the basic needs of the city and the main platform for human growth and development, which becomes more important with the expansion of the urbanization process and the increase in population density (Soltani et al., 2014). Feeling safe is an emotional response to violent social crimes and physical injuries. In today's era, unfavorable urban environments create many problems for citizens and are effective in the growth of social harms. With the spread of these damages, security loses color and increases the amount of crime; People act cautiously in social actions, and with every incident, their fear and apprehension doubles, and as a result, they feel insecure (Mousavi et al., 2019). The physical space of cities, as one of the most important products of urban design, must be able to meet the needs and expectations of its users, and if the result of urban design cannot satisfy this need, spaces will be created in the city where people do not feel safe. and the ground for the emergence of abnormal behavior and urban crimes is provided (Lak&Bahmani,2019). In fact, in this direction, there have been many researches, each of which has been carried out with a special purpose and in a specific society, which shows the great importance of investigating this issue. But since the city of Qazvin has a special position in terms of geographical location (close to the capital and the communication passage from Tehran to the west of the country, facing the increase of the immigrant population from the neighboring provinces) and on the other hand, field studies have shown the existence of empty lands in In the city, there were dilapidated and old residential units, defenseless spaces, dimly lit areas, etc., which in fact, the combination of these factors had created fear and a sense of insecurity among citizens and crime in urban areas. Therefore, the current research tries to examine the components of the physical-social space as two separate and independent and important factors on the sense of security and its four dimensions with a new and composite view from the perspectives of urban planning and urban sociology and addresses the following question Answer: Is there a relationship between the physical-social space of the city and the sense of security?

Study Area

The area under study is Qazvin city.

Material and Methods

The survey research method and data collection tool are a researcher-made questionnaire with reliability (Cronbach's alpha) and validity (confirmatory factor model). which has been selected and collected with a sample size of 321 people from the 3 regions of Qazvin municipality with a multi-stage cluster method.

Result and Discussion

Among the most important findings of the research, in the comparison between the two average scores of the physical and social dimensions of Qazvin city space, the physical dimension of the city space had a higher average score than the social dimension. Regarding the medium to high average score obtained from the sense of security, we were indicating a relatively good situation of security and sense of security in the city of Qazvin. It has been evaluated by citizens in this city. In examining the hypotheses of the research in the hypothesis of the relationship between the social space of the city and the feeling of security, this relationship was confirmed. In other words, the less the social atmosphere of the city and in terms of the human dimension such as noise, the presence of special groups of young people, crowding, etc., the less the feeling of security, and the healthier this space, the greater the feeling of security. Also, in the study of the relationship between the physical space of the city and the feeling of security, this relationship was also confirmed. In other words, the more the physical space and morphology of the city, such as the presence of abandoned and ruined areas, etc., the more it leads to a sense of security among the citizens and vice versa. Also, the data obtained from the research showed that the average sense of security is also different according to the region of residence. Based on this, the residents of the lower areas of the city feel less safe than other areas of the city, and it is an emphasis on the theories put forward in the research that violence and incivility have led to victimization for high-risk residents and also create a sense of insecurity among them.

Conclusion

Since urban physical and social spaces are actually the container and platform of social interactions, they should be able to ensure the safety of their users. Security in the public spaces of a city will lead to the vitality and dynamism of the space; Its manifestation can be seen in the active presence of people, the creation of a culture of cooperation and interaction, reducing stress and anxiety, the presence of different age and gender

groups, and night life. (Jahanbakhsh-Ganjeh et al., 2015) Otherwise, the lack of security, sense of danger and fear of crime in urban environments will reduce the use of public spaces and their inefficiency, and we will no longer witness the presence and social interactions of citizens; This can reduce the dynamism and vitality of the mentioned spaces and eventually turn them into dead spaces without social supervision (Shakuri-Asal, 2016). In fact, in order to maintain and create urban security, which is considered one of the important and necessary components of today's world, urban planners, architecture, urban planning, urban sociology, etc. should create peace and a sense of security in the shade of cooperation and mutual cooperation. Provide urban spaces for citizens.

Key words: security, feeling of security, feeling of insecurity, urban space

References (Persian)

Abdulahi, Ali Asghar. & Sanami, Ehsan. (2019), "Evaluation of the factors affecting the security of urban public spaces and efforts to improve them (Case study: Shiraz's Park Besat)", *Two Quarterly Journal of Urban Social Geography*, Volume 7, Number 1, Page 16, pp. 212 -232 .

https://juscg.uk.ac.ir/article_2345.html

Akbarshahi, Manijeh. & Soheili, Jamaluddin. (2020), "Explaining the relationship between physical factors and the quality of the concept of secondary territory with the level of social security of residents in residential environments in crime prevention based on the CPTED approach; Case study: Chaharseddastgah residential complex of Qazvin city", *Journal of Housing and Village Environment*, No. 176, Summer 2016-45-2020.

<https://iranjournals.nlai.ir/handle/123456789/916046>.

Amin-Sarmi, Nozer. & Daiyani, Ali. (2018), "Identification of the management processes of the implementation of the neighborhood-based security plan in Shahre Ray region", *Police Management Research Quarterly*, 1(2), pp. 297-316.

<http://ensani.ir/fa/article/468314>

Azizi, Mohammad Mahdi. & Shaban-Jola, Elahe. (2013), "Evaluation of the body of old urban neighborhoods in response to the feeling of security (case example: Malekabad neighborhood of Qazvin city)", *Human Geography Research*, Volume 46, Number 4, Winter 2013. Pg. 79-808.

<http://ensani.ir/fa/article/346835>

Bakhshandeh-Zahmati, Somaiyeh. Behian, Shapoor, & Haghightian, Mansour. (2019). "Comparison of women's sense of social security in Tehran", *Research Journal of Order and Social Security*, 13th year, number 1 (49th consecutive), spring 2019, pp. 115-140.

<https://www.sid.ir/paper/381151/fa>

Banizahmati, Ruqaiyeh. Mirkhatib, Asma, & Arkak, Mehdi. (2016), "Evaluation of child-friendly city indicators with an emphasis on safety and security indicators (Study example: Region 1 of Mashhad Municipality)", *Proceedings of the 3rd International Congress of New Horizons in Architecture and urban development*. 15 and 16 January 2015, Tehran.

<https://civilica.com/doc/661896>

Darzi-Ramandi, Mohammad-brahim. Rajabi, Azita. & Mahdavi-HajiLoui, Massoud. (2017), "The effect of creating sidewalks on the mental and movement security of citizens, presenting a practical model in urban planning. (Case example of Durkeh, Sattarkhan and Hamila neighborhoods in Tehran)", *Scientific-Research Quarterly of Geography (Regional Planning)*, Year 8, Number 2, Spring 2017.

http://www.jgeoqeshm.ir/article_61481.html

Farkhani, Mania. Sheikholeslami, Alireza. & Nowrozi, Milad. (2019). "Redesigning urban spaces with an emphasis on the approach of improving the feeling of security (a case study of the historical and old context of Khorramabad city)", *Geography and Human Relations*, Summer 2019, Volume 3, Number 1.

https://www.gahr.ir/article_110862.html

Haselnejad, Mohammad. Shamsaldini, Ali. & Rezaei, Mohammad Reza. (2018). "Analysis of indicators

- affecting the feeling of insecurity in dilapidated urban contexts (case study: dilapidated context of Dogonbadan city)", *Two Quarterly Journal of Urban Social Geography*, 6(2), 129-144
https://juscg.uk.ac.ir/article_2257.html
- Hatami, Yasser. and Zaker-Haqiqi, Kianoosh. (2019), "The influence of physical spaces on the feeling of social security in urban areas, case study: Hamedan city", *Journal of Geographical Analysis of Space*, 10th year, No. 36, pp. 218-197.
http://gps.gu.ac.ir/article_117954.html
- Iran Statistics Center (2020). Qazvin province - Qazvin city
<https://www.Qazvin.ir/home>.
- Iranmanesh, Nasim. (2012), "Civil Life and Urban Spaces", *Housing and Revolution*, No. 102.
- Jahanbakhsh-Ganjeh, Sadeq. Taheri, Zahra. Mozaffarinia, Sohrab. and Ghasemipour, Maryam. (2015), "The effect of crime experience on the feeling of security", *Social Security Studies*, No. 47, pp. 53-79.
<https://www.sid.ir/paper/512440/fa>
- Kamran, Hassan. & Shoa-Barabadi, Ali. (2008), "Investigation of security in border towns, case study: Taibad city", *Geography, Scientific-Research Quarterly of the Iranian Geographical Society*, Year 8, Number 95.
<http://ensani.ir/fa/article/192334/>
- Lak, Niloofar, & Bahmani, Siamak. (2019), "Analysis of the impact of physical components on the feeling of security in the open spaces of residential complexes; (Case example: Mehr Pasargad Housing), *Urban Design Studies and Urban Researches*, Volume 3, Number 13, pp. 43-55.
<http://ensani.ir/fa/article/450584/>
- Mahdanjad, Hafez. Parhiz, Faryad. Rezaei, Noor-Mohammad. and Mavadati, Ali. (2020), "The application of the neuro-fuzzy model in the analysis of the sense of security of the residents of dilapidated urban structures (case study: Area 12 of Tehran metropolis)", *Social Order Quarterly*, 13th year, 2 (Summer 1400), pp. 1-22.
<http://ensani.ir/fa/article/475922>
- Mohammadi, Mahmoud. Shahyvandi, Ahmed. & Konani, Delavar. (2017), "Using the SWOT model in assessing the security potential of foreign tourism in Isfahan city", *Police Science Research Quarterly*, Volume 14, Number 1.
<https://civilica.com/doc/1301136>
- Mousavi, Seyyed Chamran. Reyazi, Seyyed-Abulhasan & Sadeghi, AliAkbar. (2019), Investigating the impact of urban space on children's safety and sense of social security (case example: Central part of Tehran), *Social Security Studies*, No. 61, pp. 187-218.
<https://www.sid.ir/paper/968380/fa>
- Nasiri-HendeKhale, Ismail. Jalalian, Eshaq. RezaAli, Mansour. & Jamali-Hangani, Fahima. (2022), "Investigation of the physical-environmental components affecting the safety of tourists in the historical contexts of Yazd City", *Geographical Explorations of Desert Regions*, Volume 10, pp. 101-119.
http://grd.yazd.ac.ir/article_2598.html
- Rasouli-Shurestan, Jalil. (2017), "Investigation and analysis of the role of physical and social factors on the feeling of security in the urban spaces of Gorgan", *Police Science Quarterly*, 9th year, 3rd issue, pp. 56-33.
http://journals.police.ir/article_20224.html.
- Rezadoost, Karim. Zakavi, Ismail & Asgari, Ehsan. (2020). "Investigation of social factors related to the feeling of social security (case study: residents of the 2nd district of Ahvaz city)", *scientific journal of social order*, 13th year, 2nd issue, summer 1400. pp. 185-216.
<https://www.sid.ir/paper/952906/fa>

Ruosta, Maryam. & Ahmadi, Pardis. (2018), "Investigation of environmental factors on women's sense of security (a case study of Sahl Abad neighborhood of Shiraz)", *Iran's strategic researches on social issues (Strategic researches on security and social order)*, volume 8, number 1, 24 pages 85-96.

<http://ensani.ir/fa/article/419180/>

Salari-Far, Mahiya. & Masoumi, Messiahollah. (2016). "Investigation of the effect of environmental physical factors of the design of urban open spaces on the promotion of social security of informal settlements in Sabzevar city", *Journal of Urban Research and Planning*, 8th year, number 30, page 147.

<http://ensani.ir/fa/article/377613>

Salimi-Soban, MohammadReza. Babazadeh-Eskoui, Solmaz & Zare, Elham. (2020), "Explaining factors affecting women's sense of security in urban public spaces (case study: Esko city)", *Journal of Police Order and Security*, Volume 15, Number 1.

<https://www.magiran.com/paper/2438982>

Shahsawari, Mohammadsina, Samadzadeh, Hassan, Mohammadi, Alireza and Ghorbani Sepehr, Arash. (2018). "Evaluation and monitoring of the impact of environmental design in crime prevention and its effect on citizens' sense of security with the CPTED approach (case study: Nemat Abad neighborhood, Tehran)", *Journal of Police Geography*, 2018, Volume 7, Number 26, Pages 114-89.

<https://www.sid.ir/paper/399623/fa#downloadbottom>

Shakuri-Asal, Shideh. (2016), "Identification of environmental characteristics affecting women's sense of security in urban spaces, a case study: special and health neighborhoods, district 11 of Tehran", *Urban Studies*, No. 21, pp. 77-91.

<http://ensani.ir/fa/article/446467>

Soltani, Leila. Beyk-Mohammadi, Hassan. & Heydari, Somaiyeh. (2014). "Spatial analysis of the sense of security in different neighborhoods, a city under study: Quds city", *strategic researches on security and social order*, fifth year, number 14.

<http://ensani.ir/fa/article/360789>

Taheri, Zahra. Rabbani, Rasoul. & Adibi, Mehdi. (2012), "The relationship between the role of the police and the sense of security in Isfahan city in 2011", *Strategic Researches on Security and Social Order*, Isfahan, Year 1, Issue 1, pp. 21-38.

https://ssoss.ui.ac.ir/article_17056.html

Taleshi, Marzieh. Aghaeizadeh, Ismail. & Jafari Mehrabadi, Maryam. (2018). "Structural analysis of the livability of dilapidated urban tissues with a future research approach (Case study: dilapidated tissue of an area of Qazvin city)", *Urban Research and Planning Quarterly / Year 10 / Number 39 / Winter 13*.

https://jupm.marvdasht.iau.ir/article_3734.html

Yaran, Ali. Arjmand, Hani. & Mesgarian, Maryam. (2018), "The effect of physical components on women's sense of security in urban tourism open spaces (a case study of Tehran's 3-tier streets)", *Manzar Magazine*, 11(47), 24-37.

http://www.manzar-sj.com/article_89020.html

References (English)

Adu-Mireku, Samuel. (2012). Fear of Crime among Residents of Three Communities in Accra, Ghana, *International Journal of Comparative Sociology*. IJCS 43(2):153-168.

<https://catalog.ihsn.org/citations/39364>

Baumer, T. L. (1985). "Testing a General Model of Fear of Crime: Data from a National Sample." *Journal of Research in Crime and Delinquency*, Volume: 22 Issue: 3:239-55.

<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/testing-general-model-fear-crime-data-national-sample>

Becho, Rabira. (2016). Creating sidewalk for crime prevention, the case of AMCE area. Addis, A Thesis submitted of the Ethiopian Institute of Architecture, Building Construction and City Development in Partial Fulfillment of Master of Science in Urban Design and Development. Addis Ababa University Libraries.

<http://etd.aau.edu.et/handle/123456789/3309>

Foster, S. Knuiman, M. Villanueva, K. Wood, L. Christian, H. Giles-Corti, B. (2014) "Does Walkable Neighbourhood Design Influence the Association between Objective Crime and Walking?", *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11:100.

<https://www.researchgate.net/publication/264245594>

Garofalo, James. (1979). "Victimization and the Fear of Crime." *Journal of Research in Crime and Delinquency* 16:80-97.

<https://heinonline-org.libaccess.Hud.ac.uk>

Gert, Van Beek. (nod). Feeling (un) safe and (in) secure in the risk society.

http://stuies/ac084_en.pdf.

Iqbal, Asifa. & Ceccato, Vania. (2016) "Is CPTED Useful to Guide the Inventory of Safety in Parks? A Study Case in Stockholm, Sweden," April 2016, *International Criminal Justice Review* 26(2).

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1057567716639353>

LaGrange, R. L., Ferraro, K. F., & Supancic, M. (1992). Perceived risk and fear of crime: role of social and physical incivilities. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 29 (3), 311 – 334. <https://psycnet.apa.org>

Mak, B.K.L., Jim, C.Y. (2018). "Examining fear-evoking factors in urban parks in Hong Kong", *Landscape and Urban Planning*, 171: 42- 6. doi .org /10.1016/ j. launderable.2017.11.012.

<https://agris.fao.org>

Matijosaitiene, I., & Dambriunas, M. (2015), Possibilities of Application of Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) in Lithuanian Commercial Objects. *European Scientific Journal*, 7881 (5), 11–20. S.

<https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/6515>

McCrea, Rod. Shyy, Tung-kai. John, Western and Robert J. Stimson. (2005). Fear of Crime in Brisbane: Social and neighborhood factors in perspective, *Journal of Sociology*, 2005 The Australian Sociology Association, Volume, 41(1) :7-27.

<https://journals.sagepub.Com/doi/10.1177/1440783305048381>

Nemeth, J, Schmidt, S (2007), Toward a Methodology for measuring, the security of publicly accessible spaces, *journal of the American planning association*, vol. 73. No. 3, pp. 283-297.

<https://www.researchgate.net/publication/249051886>

Schweitzer, J. H. et.al. (1977), The Impact of the Built Environment on Crime and Fear of Crime in Urban Neighborhoods, *Journal of Urban Technology*, Vol.6, n.3.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10630739983588>

Van den Berg, Leo, Pol, M. J., Mingardo, Giuliano and Speller. J. M. Carolien, (2020), The safe city: safety and urban development in European cities, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd 334 pp. Published December 7, 2020 by Routledge.

<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780429060625>.

بررسی رابطه بین فضای کالبدی-اجتماعی شهر و احساس امنیت (نمونه موردی: شهر قزوین در سال ۱۴۰۰)

زهرا طاهری^۱، زهرا نعمت‌اللهی^۲، سید حمزه مدنی^۳

مقاله پژوهشی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین فضای کالبدی-اجتماعی شهر بر احساس امنیت در بین شهروندان قزوینی صورت گرفته است. به منظور دستیابی به این هدف، ابتدا چارچوب نظری تحقیق بنا به تناسب موضوع مورد بررسی واقع شد و سپس فرضیه اصلی پژوهش از آن استخراج شد. روش تحقیق در این پژوهش پیمایش و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته دارای روایی و پایایی است. جامعه آماری پژوهش، شهروندان شهر قزوین است. و حجم نمونه ۳۲۱ نفر، با روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای به دست آمده است، سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS و Amos، برای آزمون فرضیات و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش حاکی از آن است که هم بین فضای کالبدی و هم فضای اجتماعی شهر با احساس امنیت رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. در تحلیل رگرسیون برای تبیین متغیر وابسته به ترتیب از بین متغیرهای مستقل، متغیر منطقه محل سکونت بیشترین تأثیر و به ترتیب متغیر فضای کالبدی شهر، جنس، سن، فضای اجتماعی شهر، تعداد سال‌های سکونت و پایگاه اجتماعی-اقتصادی تأثیرگذار بوده‌اند. همچنین با توجه به شاخص‌های به دست آمده از نرم‌افزار Amos داده‌های جمع‌آوری شده، چارچوب نظری مطرح شده را مورد حمایت قرار می‌دهد.

جغرافیا و آمایش شهری-منطقه‌ای
بهار ۱۴۰۲، سال ۱۳، شماره ۴۶
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۴
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۶/۱۳
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۵
صفحات: ۸۵-۱۱۴

واژه‌های کلیدی:
امنیت، احساس امنیت، احساس ناامنی، فضای شهری.

مقدمه

امنیت به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی شهر و بستر اصلی رشد و تکامل بشری است که با گسترش روند شهرنشینی و افزایش تراکم جمعیتی، اهمیتی مضاعف می‌یابد (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۲). امروزه ۵۴ درصد از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی می‌کنند و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۵۰ تا ۶۰ درصد افزایش یابد. روند افزایشی رشد جمعیت در شهرها تأثیرات مختلفی بر محیط شهری ایجاد کرده است و با خود مسائل شهری، شهرسازی و کیفیت زندگی انسان در شهر را به دنبال داشته است (طالشی و همکاران، ۱۳۹۸). در کنار مفهوم امنیت، احساس امنیت، مطرح می‌شود. احساس امنیت را واکنش عاطفی به جرایم خشونت‌بار اجتماعی و آسیب‌های فیزیکی در نظر می‌گیرند با طیفی از واکنش‌های عاطفی و عملی به جرم و بی‌نظمی که افراد اجتماع با آن مواجه‌اند (لوو، ۲۰۱۶: ۲۰۵). در عصر حاضر، محیط‌های نامطلوب شهری مشکلات بسیاری را برای

۱- استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین، ایران (نویسنده مسئول)

۲- دانشجوی دکتری رشته جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

۳- کارشناس ارشد دیپلماسی و سازمان‌های بین‌المللی، دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه، تهران، ایران

taheri@soc.ikiu.ac.ir
knematollahiz@gmail.com
Hamzeh.Madani@yahoo.com

شهروندان ایجاد کرده و در رشد آسیب‌های اجتماعی مؤثر هستند. با گسترش این آسیب‌ها، امنیت، رنگ می‌بازد و بر میزان جرم افزوده می‌شود؛ مردم در کنش‌های اجتماعی محتاطانه عمل می‌کنند و با هر اتفاقی، ترس و دلهره آن‌ها دوچندان می‌شود و در نتیجه احساس ناامنی می‌کنند (مک‌کورد و راتک لایف، ۲۰۰۹: ۳۱۱). در واقع امنیت دارای دو بُعد عینی و ذهنی است. بُعد ذهنی امنیت همان احساس ایمنی است. به‌طور کلی، احساس ناامنی بدتر از خود ناامنی است. وقوع یک مورد جرم یا پدیده ناامنی ممکن است یک یا دو قربانی داشته باشد، اما همین حادثه ممکن است هزاران نفر را بترساند و شیوه زندگی و طرز تفکر آن‌ها را تغییر دهد. بر این اساس، احساس ناامنی می‌تواند عوارض و ضایعات روانشناختی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی برجای بگذارد. احساس عدم امنیت مانعی جدی در برابر فعالیت‌های اجتماعی شهروندان، به‌ویژه در مکان‌های خاص خواهد شد که خود از یک سود موجب تداوم و تشدید ناهنجاری‌های خاص خواهد شد که خود از یک جهت موجب تداوم و تشدید ناهنجاری‌های اجتماعی می‌شود و از سوی دیگر تنزل ارزش‌های هویتی و کاهش سرمایه اجتماعی خواهد شد (به نقل از: موسوی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۸۹).

بر این اساس، احساس امنیت شهروندان و ضرورت حفظ آن یکی از مهم‌ترین مسائل در زندگی شهری است. عموماً توجه به این مهم به‌عنوان بستر اساسی برای ایجاد ارتباطات اجتماعی و ارائه خدمات عمومی و در نتیجه ایجاد شهری پایدار و سالم، مورد اتفاق نظر همه نظریه‌پردازان شهری است. در این زمینه، برخی احساس امنیت را حتی پیش‌نیاز اساسی طراحی شهری موفق دانسته‌اند (Becho, 2016). در این زمینه، حتی مرکز اسکان بشر سازمان ملل در سال ۱۹۹۸، روز جهانی اسکان (۱۱ فوریه هر سال) را با عنوان روز شهرهای امن‌تر برگزید. هدف این برنامه، شکل‌بخشی به شهرنشینی پایدار از طریق حاکمیت شهری و برنامه‌ریزی در راستای بازدارندگی از بحران‌ها و مخاطرات شهری با رویکرد مراکز سکونت‌ی عاری از جرم، جنایت و ناامنی است (Van den Berg et al., 2020). اهمیت توجه به احساس امنیت از آن جهت است که احساس امنیت، بسترساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گروه حفظ و بقای امنیت و احساس ناشی از آن است (حاتمی و ذاکر حقیقی، ۱۳۹۹: ۱۹۸). در واقع شاخص احساس امنیت نشان می‌دهد تا چه اندازه شهروندان نگران قربانی شدن خود یا اعضای خانواده‌شان در منطقه محل زندگی‌شان هستند (مهدنژاد و همکاران، ۱۴۰۰: ۲).

بر این اساس، دستیابی به شاخص‌های سنجش احساس امنیت شهروندان در استفاده از فضاهای عمومی شهری که با سطح رضایت ذهنی و احساس آرامش آن‌ها در ارتباط باشد، اهمیت می‌یابد. در صورتی که بدون شناخت شاخص‌ها و عوامل مؤثر و مرتبط با احساس امنیت در شهروندان، تأمین امنیت و نظم عمومی در فضاهای شهری امکان‌پذیر نخواهد بود؛ بنابراین شناخت این عوامل در ایجاد احساس امنیت اجتماعی، از پیش شرط‌های اساسی در برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیت است.

در این میان، ساختار فیزیکی و کالبدی فضای شهری یا فرم آن، نقش انکارپذیری در چگونگی ایجاد امنیت و احساس امنیت در این فضاها دارد (فرخانی و همکاران، ۱۳۹۹).

بنابر نظر شهرسازان و برنامه‌ریزان شهری، ابعاد و اندازه محله‌ها و تراکم جمعیت و تعداد ساختمان‌ها در شهر و محله‌های شهری نیز در این فرایند تأمین امنیت نقش اساسی دارد. چگونگی استقرار تأسیسات مورد نیاز مسکونی در سطح محله‌ها، باید به نحوی باشد که بتواند پاسخگوی نیازهای اصل جمعیت بوده و جمعیت نیز از نظر موقعیت به‌آسانی بتوانند به آن‌ها دسترسی پیدا کنند؛ مانند مراکز خرید، پارک‌ها، مراکز آموزشی و مراکز انتظامی. نکته

اساسی دیگر در ایجاد محله مسکونی، در نظر داشتن بافت محله‌ای مناسب و متقارن با ویژگی‌های شهری است. در طراحی فیزیکی محله‌ها در ایران، ضمن توجه به اصول شهرسازی گذشته، توجه به عوامل دگرگون‌کننده و گسترش‌دهنده محله‌های شهری ضروری است (به نقل از: امین صارمی و دیانی، ۱۳۹۹).

فضای شهری مناسب تا حد زیادی بر تأمین امنیت کمک کرده و آسیب‌پذیری‌ها و معضلات اجتماعی را کاهش می‌دهد (بنی‌زحمتی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۳). اصولاً با توجه به تفاوت کیفیت فضاهای شهری در محله‌های مختلف، میزان ناامنی یا احساس امنیت شهروندان نیز متفاوت است. به‌همین دلیل برخی از محله‌های شهری نسبت به محله‌های دیگر امن‌تر و برخی ناامن‌تر هستند (Adu-Mireku, 2012: 165). چنانچه افزایش امنیت و احساس ناشی از آن در شهرها، افزون بر مزایای ظاهری چون تقویت هویت، سرزندگی، کارایی و زیبایی فضای، این مزیت را دارد که مردم در فضای ایمن حضور مؤثرتری دارند و زندگی، فعالیت، سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار رونق بیشتری می‌گیرد و در نتیجه از نظر مالی و اقتصادی شاهد رشد روزافزون‌تری خواهیم بود (درزی رامندی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۱).

اما در صورت وجود احساس ناامنی در مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی در زندگی روزمره مختل می‌شود و تأثیرات مخرب و منفی بر کیفیت زندگی دارد و منجر به مراقبت و محافظت غیرضروری مردم از خودشان شده و آن‌ها را از فعالیت‌های اجتماعی بازمی‌دارد و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌کند (کارمونا، ۲۰۱۰؛ به نقل از حاصل‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۳۳). در این زمینه تأثیر دو عامل فضای کالبدی-فیزیکی و فضای اجتماعی شهر در ایجاد احساس امنیت یا ناامنی شهروندان قابل توجه است.

فضای کالبدی شهرها، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین محصولات طراحی شهری باید بتواند نیازها و توقعات استفاده‌کنندگان را برآورده کند و در صورتی که نتیجه کار طراحی شهری نتواند این نیاز را ارضا کند، فضاهایی در شهر خلق می‌شوند که مردم در آن‌ها احساس امنیت نمی‌کنند و زمینه بروز رفتارهای نابهنجار و جرایم شهری فراهم می‌شود (لک و بهمنی، ۱۳۹۹: ۴۶).

در زمینه فضاهای اجتماعی شهری نیز رشد آسیب‌های اجتماعی، تنوع فرهنگی انسان‌ها، گوناگونی فضاها و کاربری‌ها در محیط‌های شهری همچنین کاهش رو به تشدید امنیت اقتصادی، ذهنیت ناامنی را در جامعه (ناامنی در خیابان‌ها، آسیب‌پذیری منازل و سایر تهدیدات نسبت به سلامت شهروندان) تقویت کرده است (بخشنده‌زحمتی و همکاران، ۱۳۹۹).

با توجه به دیدگاه‌هایی که در مباحث نظری به‌طور کامل‌تر اشاره خواهد شد؛ مانند دیدگاه مربوط به محیط زندگی، نظریه پنجره‌های شکسته (نظریه نامدنیّت) و تئوری اختلال و بی‌نظمی اجتماعی که معتقد است فضای شهر از جمله عوامل تأثیرگذار بر احساسات افراد به‌ویژه احساس ناامنی آنان است، می‌توان گفت افرادی که در فضای کالبدی و اجتماعی سالمی به‌سر می‌برند، به لحاظ ایمن بودن محیط اطرافشان، ضریب احساس امنیت بالایی را نسبت به کسانی دارند که فضای اطرافشان آکنده از اختلالات و بی‌نظمی‌هایی است که سبب به‌وجود آمدن احساس ناامنی در جسم و روانشان می‌شود و ضریب احساس ناامنی آنان را کاهش می‌دهد.

همچنین جین جیکوبز از نظریه‌پردازان شهرسازی است که در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرایندهای اجتماعی که محیط را می‌سازد و بر فعال بودن فضا به‌عنوان عاملی در ایجاد محیطی امن و موفق، توجه و تأکید دارد. فیکر نیز هرگونه ناهنجاری در فضای شهری را مقدمه ناامنی به‌شمار آورده و انبوهی جمعیت جوان در

شهرهای بزرگ را خطری برای امنیت پایداری شهری می‌داند. به نظر وی، مسائل عامه کلان‌شهرها، مهاجرت فزاینده روستا-شهری و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ، حاشیه‌نشینی و جمعیت فقیر شهری است که می‌تواند به ناپایداری امنیتی منجر شود (رضادوست و همکاران، ۱۴۰۰).

در واقع، در این راستا تابه‌حال پژوهش‌های متعددی شکل گرفته که هر کدام با هدفی ویژه و در جامعه خاصی به انجام رسیده‌اند که این امر اهمیت فوق‌العاده بررسی این مسئله را نشان می‌دهد؛ اما از آنجا که شهر قزوین به لحاظ موقعیت مکانی-جغرافیایی دارای موقعیتی ویژه بوده (نزدیکی به پایتخت و گذرگاه ارتباطی از تهران به غرب کشور، مواجهه با افزایش جمعیت مهاجر از استان‌های همجوار) و از طرفی با مطالعات میدانی شاهد وجود زمین‌های خالی در سطح شهر، واحدهای مسکونی مخروبه و قدیمی، فضاهای بی‌دفاع، مناطق کم‌نور و... بودیم که در واقع به‌نوعی مجموع این عوامل باعث ایجاد ترس و حس ناامنی در بین شهروندان و جرم‌خیزی مناطق شهری شده بود؛ بنابراین پژوهش حاضر درصدد است تا با نگاهی جدید و مرکب از دیدگاه‌های برنامه‌ریزی شهری و جامعه‌شناسی شهری به بررسی مؤلفه‌های فضای کالبدی-اجتماعی به‌عنوان دو عامل مجزا و مستقل و پراهمیت بر احساس امنیت و ابعاد چهارگانه آن پرداخته و به سؤالات زیر پاسخ دهد:

- آیا بین فضای کالبدی-اجتماعی شهر و ابعاد احساس امنیت (مالی-جانی-جمعی و فکری) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین تعداد سال‌های سکونت و احساس امنیت رابطه وجود دارد؟
- آیا بین منطقه محل سکونت و احساس امنیت رابطه وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

مروری بر منابع و پیشینه موضوع مورد مطالعه نشان می‌دهد که پژوهش حاضر برخلاف سایر پژوهش‌ها که تنها به‌صورت یک‌بُعدی به مسئله امنیت و حتی فضای کالبدی شهر می‌پردازند، ابتدا به شناسایی شاخص‌های فضاهای اجتماعی-فیزیکی از نظر صاحب‌نظران و کارشناسان پرداخته و سپس به بررسی رابطه دو عامل فضای کالبدی و اجتماعی بر احساس امنیت پرداخته و شاخص‌های موردنظر را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. در ادامه به برخی مطالعات انجام‌شده در قالب جدول ۱ اشاره شده است.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

محقق / سال	عنوان	نتایج
نصیری و همکاران (۱۴۰۱)	بررسی مؤلفه‌های کالبدی-محیطی تأثیرگذار بر امنیت گردشگران در بافت‌های تاریخی شهر یزد	پرداختن به تأثیرگذاری همه مؤلفه‌های کالبدی (کیفیت معابر، مبلمان و پوشش گیاهی، فرم و خوانایی بافت، تنوع کاربری و کالبدی) بر احساس امنیت گردشگران. که از بین این مؤلفه‌ها، متغیرهای فرم و خوانایی بافت با $Beta=0/328$ و تنوع کالبدی و کاربری نسبت به سایر متغیرهای پیش‌بینی‌کننده قوی‌تر هستند.
سلیمی و همکاران (۱۴۰۰)	تبیین عوامل مؤثر بر احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری (مورد مطالعه: شهر اسکو)	اولین گام در جهت ارتقای احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی شهر اسکو در کنار توجه به عامل‌های شناسایی‌شده، توجه بیشتر و تقویت عامل‌های زیربنایی است که این عامل‌ها: شامل حضور گشت پلیس و رضایت از عملکرد ناجا، دسترسی مناسب به اماکن انتظامی و امنیتی، وجود فعالیت‌های شبانه‌روزی و قابل‌دیدبودن محیط است.
رضادوست و همکاران (۱۴۰۰)	بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: ساکنان ناحیه ۲ شهر	بین میزان احساس امنیت اجتماعی و متغیرهای اعتماد اجتماعی، اوضاع فیزیکی-اجتماعی شهر، داشتن تجربه مستقیم و غیرمستقیم از

<p>جرم و جنسیت رابطه معنادار و بین میزان احساس امنیت و متغیر پایگاه اجتماعی-اقتصادی و میزان استفاده از رسانه‌ها رابطه وجود نداشته است. همچنین در نتایج رگرسیونی از میان متغیرهای اثرگذار بیشترین اثر اعتماد اجتماعی و کمترین اثر پایگاه اجتماعی-اقتصادی بوده است.</p>	<p>(اهواز)</p>	
<p>نتایج آن‌ها براساس آزمون فریدمن، مشخص شد شاخص کیفیت عملکردی، اولویت اول دارد و پس از آن، به‌ترتیب هریک از شاخص‌های نظارت طبیعی، کیفیت کالبدی، تقویت حریم، خوانایی و قلمروگرایی در ارتقای امنیت اجتماعی در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذارند.</p>	<p>تبیین رابطه عوامل کالبدی و کیفیت مفهوم قلمرو ثانویه با میزان امنیت اجتماعی ساکنان در محیط‌های مسکونی در پیشگیری از جرم بر پایه رویکرد CPTED؛ مطالعه موردی: مجتمع مسکونی چهارصدستگاه شهر قزوین</p>	<p>اکبرشاهی و سهیلی (۱۴۰۰)</p>
<p>با روش تحقیق تحلیلی-تفسیری و براساس مدل SWOT نشان دادند که مهم‌ترین مؤلفه‌های کالبدی مؤثر بر ایجاد و ارتقای امنیت در فضاهای شهری عبارت‌اند از: نظارت، کاربری، مبلمان شهری، بافت شهری، شبکه معابر، نور و روشنایی، آسایش، خوانایی و کیفیت بصری و ایمنی.</p>	<p>بازطراحی فضاهای شهری با تأکید بر رویکرد ارتقای احساس امنیت (مطالعه موردی بافت تاریخی و قدیمی شهر خرم‌آباد)</p>	<p>فرخانی و همکاران (۱۳۹۹)</p>
<p>افزایش، تنوع و بهبود کارکردهای موجود در پارک و محدوده اطراف آن می‌تواند بر میزان امنیت موجود تأثیر مستقیم گذارد.</p>	<p>ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر امنیت فضاهای عمومی شهری و تلاش در جهت ارتقای آن‌ها (مطالعه موردی: پارک بعثت شیراز)</p>	<p>عبدالهی و صنمی (۱۳۹۹)</p>
<p>نتایج بیانگر آن است که میانگین کلی امنیت در پارک مورد بررسی ۲/۹۵ درصد است که نزدیک به حد متوسط قرار گرفته و شاخص‌های دسترسی فیزیکی، طراحی خوانا، روشنایی، امنیت فیزیکی، احساس امنیت و آسایش محیطی در بُعد آلودگی محیطی (ایمنی، بهداشتی) با میانگین‌های ۳/۴۱، ۳/۰۷، ۲/۸۹، ۲/۸۵، ۲/۸۳ و ۲/۶۴ به‌ترتیب در وضعیت متوسط رو به پایینی قرار گرفته‌اند.</p>	<p>باززنده‌سازی فضاهای باز اطراف رودخانه‌های شهری و نقش آن در کیفیت زندگی و امنیت شهروندان (مطالعه موردی: رودخانه النگرده در شهر گرگان)</p>	<p>موسوی‌زاده و لطفی (۱۳۹۹)</p>
<p>نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد در بُعد کالبدی فضایی بهبود وضعیت نورپردازی در بُعد ادراکی بهبود «شهرت محله»، «خوانایی و وضوح مسیرها» و «حس تعلق به محله» بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان دارد. اهمیت جنبه ذهنی امنیت و نیز تأثیرگذاری بُعد ادراکی فضا بر احساس امنیت، لزوم توجه برنامه‌ریزان و طراحان شهری را به ابعاد هویتی ادراکی در طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای شهری به‌خصوص در مقیاس محله نشان می‌دهد.</p>	<p>بررسی عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان (نمونه موردی محله سهل‌آباد شیراز)</p>	<p>روستا و احمدی (۱۳۹۸)</p>
<p>یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که اصول طراحی محیطی برای پیشگیری از جرم در محله نعمت‌آباد به‌صورت مناسبی رعایت نشده است، به‌طوری‌که میانگین شاخص‌های طراحی محیطی برای پیشگیری از جرم در محله نعمت‌آباد برابر با ۲/۹۰ در طیف لیکرت است که حتی از حد متوسط نیز پایین‌تر است. در سطح جزئی‌تر و در میان معیارهای CPTED، به‌ترتیب شاخص‌های مدیریت و نگهداری (۳/۱۰)، قلمروگرایی (۲/۹۵)، نظارت طبیعی (۲/۹۰)، کنترل و دسترسی (۸۹/۲)، حمایت از فعالیت‌های اجتماعی (۲/۶۳) دارای بیشترین میانگین بودند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که طراحی محیطی می‌تواند در افزایش احساس امنیت و کاهش فرصت برای وقوع اعمال مجرمانه در محله نعمت‌آباد تأثیرگذار باشد؛ بنابراین موفقیت در این زمینه نیازمند توجه به طراحی محیطی بافت شهری</p>	<p>ارزیابی و پایش تأثیر طراحی محیطی در پیشگیری از جرم و اثر آن در احساس امنیت شهروندان با رویکرد CPTED (مورد مطالعه: محله نعمت‌آباد تهران)</p>	<p>شهسواری و دیگران (۱۳۹۸)</p>

محلۀ نعمت‌آباد در پیشگیری از جرم است.		
نشان داد که شاخص‌های کالبدی و اجتماعی رابطه‌ی معناداری با احساس امنیت داشته است.	بررسی و تحلیل نقش عوامل کالبدی و اجتماعی بر احساس امنیت در فضاهای شهری گرگان	رسولی شورستانی (۱۳۹۷)
پارک سهند دارای امنیت بسیار بالا و پارک‌های لویزان، چیتگر و سرخه‌حصار به‌طور مشترک، فاقد امنیت هستند. مهم‌ترین عوامل ایجاد ناامنی در پارک‌های لویزان، چیتگر و سرخه‌حصار عبارت بود از: دستگیری مرتکبین به جرائم منکراتی، معناد، شرب خمر و مشروبات الکلی، نزاع و درگیری، مفاسد اجتماعی و بدحجابی، صدور قبض تخلفات خودرویی، توقیف خودرو؛ امنیت اجتماعی، حمل سلاح سرد و گرم، افراد اغفال‌کننده و زورگیر یا مظنون به زورگیری و دستگیری اراذل و اوباش هستند.	ارزیابی امنیت در فضاهای عمومی شهری (نمونه‌ی موردی: پارک‌های شهر تهران)	نظم‌فر و همکاران (۱۳۹۷)
پارک شهر هنگ‌کنگ را با سه عامل مهم ترس از جرم، از جمله ویژگی‌های طبیعی، مسائل طراحی و مدیریت و نگرانی‌های مربوط به بازدیدکنندگان از مورد مطالعه قرار دادند. نتایج آن‌ها نشان داد که عمده عامل ترس از جرم بیشتر توسط مسائل طراحی و مدیریت پارک تحت‌تأثیر قرار دارد؛ عوامل کلیدی دیگر مانند حضور معنادان به مواد مخدر، افراد مست، عناصر نامطلوب مظنون یا دزد و افراد مشکوک مشکلات سلامت روان، نگرانی‌های عمده‌ی این ترس بوده‌اند.	بررسی عوامل ترس از جرم در پارک‌های شهری هنگ‌کنگ	مک و جیم (۲۰۱۸)
نتایج یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که با افزایش مداخلات و تصمیم‌گیری‌ها می‌توان میزان ترس از جرم را کاهش داده و باعث افزایش پیاده‌روی در شهر شد.	تأثیرات ترس از جرم در راه‌رفتن و پیاده‌روی افراد را در استرالیا	فوستر و همکاران (۲۰۱۴)
به ارزیابی و سنجش امنیت در فضاهای عمومی شهر برلین پرداخته است. از جمله شاخص‌های مورد بررسی در این پژوهش، می‌توان به علائم، مالکیت، استراحتگاه، روشنایی، تزئینات بصری و هنری، دسترسی دوربین‌های امنیتی و... اشاره کرد.	برنامه‌ریزی برای امنیت فضاهای عمومی	بیلر ^۱ (۲۰۱۱)
به ارائه‌ی معیارها و شاخص‌هایی برای سنجش امنیت فضاها پرداخته‌اند. این معیارها در قالب چهار دسته‌ی کلی قوانین، نظارت، طراحی محیطی و دسترسی تعریف شده‌اند.	روشی برای سنجش امنیت فضاهای دسترسی عمومی	نیمز و چمیتز (۲۰۰۷)

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱)

مبانی نظری

زمینه‌ی نظری شروع مباحث جرم‌شناسی و امنیت شهری را باید از مکتب جامعه‌شناسی شیکاگو و مطالعات اولیه‌ی اکولوژی شهری جست‌وجو کرد. مکتب اکولوژی شهری با افرادی چون «پارک» در سیر تکوینی خودش به بررسی پدیده‌های اجتماعی مانند جرم و جنایت، امراض روانی در شهرها و ترسیم نقشه‌های آن پرداخت (سالاری‌فر و معصومی، ۱۳۹۶: ۱۴۷). در این زمینه اکثر صاحب‌نظران برآن‌اند که امنیت مفهومی بیرونی و عینی است و احساس امنیت مفهومی درونی و ذهنی. امنیت یعنی فقدان عوامل تهدیدکننده‌ی فرد، و احساس امنیت به معنای نبود احساس درونی ناامنی است. در این زمینه می‌توان گفت که احساس امنیت می‌تواند با امنیت واقعی تناسب داشته باشد یا نداشته باشد؛ یعنی در شرایطی که امنیت عینی وجود نداشته باشد، فرد ممکن است احساس امنیت داشته

^۱ به نقل از: Iqbal&Ceccato, 2016

باشد یا اینکه عوامل ایجادکننده امنیت واقعاً وجود داشته، اما فرد احساس امنیت نداشته باشد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۶). به طور کلی علقه امنیتی ممکن است چهار بُعد اساسی قائل شد، شامل:

۱. امنیت مالی (احساس امنیت مالی):^۱ به احساس ثابت فرد برای داشتن و حفظ توانایی مالی در مقابل پیشامدهای ناگواری چون دزدی، کلاهبرداری و... است.

۲. امنیت جانی/ و بهداشتی (احساس امنیت جانی):^۲ به احساس فرد برای حفاظت از سلامت و زندگی اش در مقابله با تهدیدات بیرونی (اعم از دولتی، اجتماعی، محیطی و بهداشتی) است که وجود و کیفیت سلامتی اش را به خطر می اندازند.

۳. امنیت جمعی^۳ و گروهی (احساس امنیت جمعی): به احساس فرد برای رفتن و گردش آزادانه در خیابانها، پارکها و مجالس اشاره دارد، به گونه ای که از سوی افراد یا دیگر گروه های اجتماعی مورد تهدید و تعرض و سوءاستفاده قرار نگیرد.

۴. امنیت فکری^۴ (احساس امنیت فکری): اشاره به اینکه فرد در مقابل حوادث پیش بینی نشده زندگی روزمره و اعتماد به آینده دلخواه، احساس آرامش و امنیت خاطر داشته باشد (چلبی، ۱۳۸۳: ۳۲ و ۱۳۸۵: ۱۰۷؛ به نقل از: طاهری و همکاران، ۱۳۹۱).

از عوامل اثرگذار بر احساس امنیت، فضای شهری و به طور خاص دو مؤلفه فضای کالبدی و اجتماعی است. راب کری^۵ معتقد است مفهوم فضای شهری بدون تحمیل مؤلفه های زیبایی شناسی، فضاهای بین ساختمانی است که از نظر هندسی و کیفیت زیبایی شناختی باعث می شوند آگاهانه آن ها را فضای شهری تلقی کنیم (به نقل از یاران و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۵). به اعتقاد چپمر^۶ خصوصیات کالبدی فضا مستعد تأثیرگذاری بر رفتار هستند؛ زیرا وضع و شکل فضا می توانند در ایجاد آسایش یا ناراحتی مؤثر باشند. جاکوبز نیز به مسئله امنیت و نیز عوامل بازدارنده فضایی و کالبدی اشاره کرده است. به نظر وی، نشانه یک شهر موفق آن است که فرد در خیابانها و کوچه ها و دیگر فضاهای شهر که مملو از غریبه ها است، احساس امنیت و اطمینان کند و نباید خودبه خود احساس کند که مورد تهدید است. راجرز تراستیک^۷ نیز در کتاب «بازیابی فضاهای گمشده» به مسئله فضاهای بی استفاده یا فضاهایی که استفاده کافی از آن ها به عمل نمی آید، توجه می کند. چنین فضاهایی هیچگونه اثر مثبتی در محیط اطراف و استفاده کنندگان ندارند، به طور ضعیفی تعریف و مرز و محدوده قابل اندازه گیری نداشته و میان عناصر شهر پیوستگی ایجاد نمی کنند. این فضاها بقایای زمین های اطراف ساختمان های مرتفع، میدان های بدون استفاده، پارکینگ ها و زمین های است که در حاشیه راهها وجود دارد و بدون حضور انسان رها شده اند و هیچکس به محتوای آن ها اهمیت نمی دهد (حاتمی و ذاکر حقیقی، ۱۳۹۷: ۲۰۱). همچنین ویلسون و کلینگ در سال ۱۹۸۲ نظریه معروف خودشان را با عنوان «پنجره های شکسته» درباره تأثیر مناظر فاقد نظم و آثار ناشی از بی توجهی ساکنان به ساختمانها و فضاهای محله خودشان روی رفتار خلافکاران، ارائه کردند (اکبرشاهی و سهیلی، ۱۴۰۰: ۴۸). مطابق با این تئوری،

1. Feeling of Property security

2. Feeling of Body security

3. Feeling of Collective and Group security

4. Feeling of Mental security

5. Rob krier

6. Chapman

7. Trancik

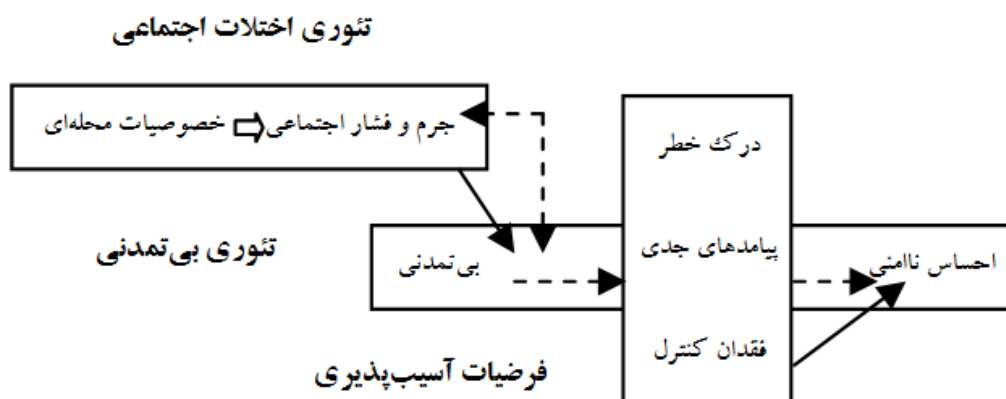
محیط‌های تخریب‌شده و روبه‌زوال، جرم و جنایت را به سوی خود جذب می‌کنند. یک پنجره شکسته و تعمیرنشده باعث رشد این پدیده در آن مکان می‌شود و سرانجام نیز آن قلمرو به حال خود رها می‌شود (Matijosaitiene & Dambriunas, 2015: 12).

در زمینه اثرگذاری عامل فضای اجتماعی بر احساس امنیت، در حال حاضر انبوهی از تحقیقات وجود دارد که بی‌تمدنی‌های فضای شهر را با احساس امنیت در ارتباط قرار می‌دهند.^۱ برخی از محققان بین دو مفهوم و ارزیابی بین خشونت‌ها و بی‌تمدنی‌های اجتماعی (رفتارهای اجتماعی مخرب) و فیزیکی (محیط‌های ناهنجار) در ارتباط با احساس ناامنی تفاوت قائل شده و معتقدند که بی‌تمدنی‌های اجتماعی بیشتر از محیط‌های فیزیکی باعث ایجاد احساس ناامنی می‌شوند (Lagrange & Others, 1992). از جمله این خشونت‌ها و بی‌تمدنی‌ها: همسایه‌های پرسروصدا، محافل و مهمانی‌های با صدای بلند، دیوارنوشته‌ها، نوجوانانی که در اطراف خیابان پرسه می‌زنند، قماربازان و مست‌های خیابانی، زباله‌های ریخته‌شده در اطراف، خانه‌ها و خودروهای متروکه و... هستند (Lagrange & Others, 1992: 312). که نه تنها باعث بالا بردن احساس ناامنی و به‌عنوان علائم تهدید و ارباب قلمداد می‌شوند، بلکه جرم و جنایت را نیز به سوی خود جذب می‌کنند (Matijosaitiene & Dambriunas, 2015: 13). وجه دیگر بی‌تمدنی‌ها و خشونت‌ها آنجاست که ساکنان آن منطقه نیز خود را آسیب‌پذیر تلقی می‌کنند؛ بنابراین هنگامی که محل زندگی آن‌ها شرایط فیزیکی و اجتماعی پرخطری همچون موارد ذکر شده را دارا باشد، بیشتر هراسان و دچار احساس ناامنی مضاعف می‌شوند (Adu-Mireku, 2012: 155). در سال ۱۹۷۲ اسکار نیومن^۲ با طرح تئوری فضای قابل دفاع^۳ خود به فضاهایی که امکان کمی برای فرار و امکان دیدن و دیده شدن در آن‌ها بیشتر و ظرفیت کمتری برای فعالیت مجرمان باشد، اشاره می‌کند و این‌گونه استنباط می‌کند که نرده‌ها و پرچین‌ها می‌توانند به‌عنوان موانع فیزیکی تلقی و وجود دیده‌بان‌های محله‌ای، یعنی نظارت مردم بر یکدیگر باعث احساس امنیت بیشتری شود (Schweitzer, 2010: 71). در دیدگاه مربوط به «محیط زندگی» نیز شواهد فراوانی حاکی از آن است که احساس ناامنی با محل زندگی در ارتباط است. برای مثال شهرنشینان سطوح بالاتری از ترس را نسبت به افرادی که در شهرهای کوچک یا مناطق روستایی زندگی می‌کنند گزارش کرده‌اند (Gert, Nod: 6-7). ساختار محله نیز می‌تواند توسط تئوری بی‌نظمی اجتماعی و فرضیه اختلالات اجتماعی با عامل احساس ناامنی تبیین شود؛ یعنی اینکه خصوصیات ساختمانی و ساختاری مانند موقعیت اقتصادی، اجتماعی یک محله به‌عنوان عوامل پایدار و همواره در ارتباط با میزان جرم و ایجاد احساس ناامنی اثرگذار است (McCrea & Others, 2005: 12). به عبارتی برخی مکان‌ها به دلیل ساختار کالبدی خاص و همچنین ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی ساکنان آن، امکان و فرصت بیشتری برای وقوع جرم دارند. در نقطه مقابل، برخی مکان‌ها مانع و بازدارنده فرصت‌های مجرمانه هستند و همین امر موجب می‌شود تا بزهکاران در انتخاب محل جرم خود، به دنبال کم‌خطرترین و مناسب‌ترین فرصت و شرایط مکانی برای ارتکاب عمل مجرمانه باشند (به نقل از: رسولی شورستان، ۱۳۹۷: ۳۵). همچنین این تئوری روند مراحل اجتماعی این تئوری را با عوامل میانجی مانند رابطه متقابل افراد محل، حس انسجام اجتماعی (محله‌ای)، تأثیربخشی محلی، بر احساس ناامنی را مورد بحث و بررسی قرار داده است (شکل ۱).

^۱Garofalo & Laub, 1978, Lewis & Maxfield, 1980, Maxfield, 1984, Taylor & Hale...

^۲O. Newman

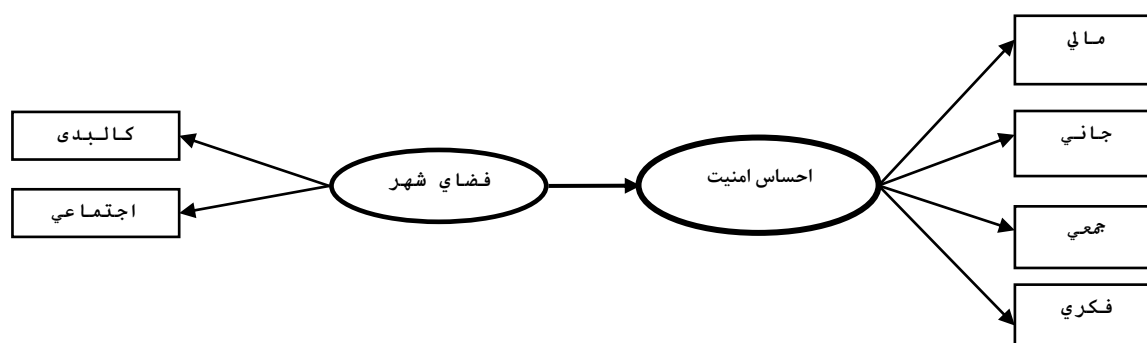
^۳Defensible Space

شکل ۱. رابطه بین تئوری اختلال اجتماعی و بی‌نظمی و احساس ناامنی
(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱)

این عوامل میانجی، چون حس انسجام اجتماعی از دید کانتیلون^۱، شامل ارتباط، اعتماد، مشارکت و تعامل و تبادل و از دید مارکویتز^۲، وجود نشست‌های مشترک، باشگاه در محل، همسایگان مفید و باکفایت و رضایت محله‌ای هستند. سامسون و رادنبوش^۳، نیز تأثیر بخشی محله‌ای را حاصل ایجاد اعتماد و اطمینان میان ساکنان و رضایت خاطر آن‌ها در روند احساس امنیت عنوان کرده‌اند (McCrea&Others, 2005:14).

در نتیجه می‌توان با توجه به نظریات ارائه‌شده در این بخش از پژوهش فرضیه اصلی تحقیق را بیان داشت که بین فضای کالبدی - اجتماعی شهر و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

شکل ۲. مدل نظری پژوهش
(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱)

¹- Cantillon et al. (2003)

²- Markowitz et al. (2001)

³- Sampson and Raudenbush, 1999

روش اجرای پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش پیمایش و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته دارای پایایی (آلفای کرونباخ) و روایی (مدل عاملی تأییدی) است. جامعه آماری پژوهش، شهروندان شهر قزوین که براساس آخرین آمار ارائه شده مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، ۵۹۶۹۳۲ نفر است که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ نفر با روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین مناطق ۳گانه شهرداری قزوین انتخاب که در بخش جمع‌آوری متأسفانه مقداری از پرسشنامه‌ها ناقص و در نهایت ۳۲۱ نفر تکمیل شد^۱. پایایی پرسشنامه با توجه به آلفای کرونباخ به شرح زیر است.

جدول ۲. ضریب آلفای کرونباخ مقیاس‌ها در پرسشنامه

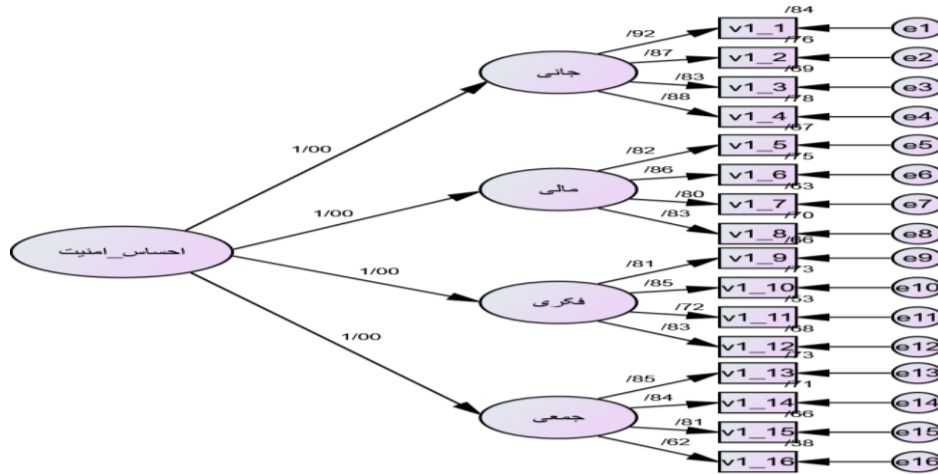
ضریب روایی	تعداد گویه	متغیرها		
۰/۹۳	۴	ترس از تعدی و تجاوز، استفاده از مسافرخش‌های شخصی در صورت نبود تاکسی‌های معتبر، قدم‌زدن در مکان‌های خلوت، رفت‌وآمد در ساعات آخر شب	جانی	احساس امنیت
۰/۸۹	۴	به امانت سپردن سرمایه خود به دیگران، به‌همراه داشتن طلا، اشیای گران‌قیمت و...، استفاده نکردن از اقدامات امنیتی برای منزل، پارک اتومبیل در خیابان به مدت طولانی	مالی	
۰/۸۹	۴	داشتن آرامش فکری و روانی در برخورد با مسائل روزمره، داشتن آرامش خاطر و اطمینان به آینده، دارا بودن آرامش روحی روانی در منزل، آرامش خاطر در بیرون از منزل (کار، دانشگاه و...)	فکری	
۰/۸۷	۴	رعایت بهداشت عمومی در شهر، مشارکت در تجمعات شلوغ، وجود امنیت در معابر و پارک‌های شهر، امنیت خاطر از ایمنی جاده‌ها	جمعی	
۰/۷۸	۴	آرام و خلوت بودن، داشتن نور کافی، وجود آشغال و زباله، وجود مکان تاریک، متروکه و مخروبه	کالبدی	فضای کالبدی
۰/۹۰	۶	وجود افراد معتاد، مصرف مشروبات، وجود اراذل و اوباش، تخریب اموال عمومی، دعوا و خشونت، سرقت	اجتماعی	اجتماعی شهر

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱)

به‌منظور بررسی روایی پژوهش، از تحلیل عامل تأییدی استفاده شده است و وجود تأیید در مدل اندازه‌گیری متغیرها (قابل تکابودن اثرات این متغیر بر سایر متغیرها در مدل) بررسی شده است و بدین ترتیب محقق در این مرحله مطمئن می‌شود که سازه صفت‌های مکتون تحقیق به‌خوبی اندازه‌گیری شده است (شوماخر و همکاران، ۱۳۸۸). شاخص‌های اشاره‌شده در پایین هر مدل بیانگر تأیید روایی متغیرهاست.

^۱ به‌دلیل شیوع ویروس کرونا امکان توزیع مجدد پرسشنامه در جهت تکمیل حجم نمونه امکان‌پذیر نبود.

۱- روش مدل عاملی تأییدی احساس امنیت

شکل ۳. ضرایب استاندارد (standard) مدل عاملی تأییدی احساس امنیت

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

GFI = ۰/۸۶ AGFI = ۰/۸۱ df = ۱۰۴ P-value = ۰/۰۰۰ Chi-square = ۴۰۰/۷۲۰ RMSEA = ۰/۰۹۴

جدول ۳. ضرایب رگرسیون مدل عاملی تأییدی احساس امنیت^۱

			Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
جانی	<---	احساس_امنیت	۱/۰۰۰				
مالی	<---	احساس_امنیت	۰/۷۹۹	۰/۰۳۷	۲۱/۳۱۰	***	par_13
فکری	<---	احساس_امنیت	۰/۷۷۵	۰/۰۳۷	۲۰/۸۹۲	***	par_14
جمععی	<---	احساس_امنیت	۰/۸۲۶	۰/۰۳۵	۲۳/۴۶۷	***	par_15
v1_1	<---	جانی	۱/۰۰۰				
v1_2	<---	جانی	۰/۹۰۲	۰/۰۳۶	۲۴/۸۹۲	***	par_1
v1_3	<---	جانی	۰/۸۴۶	۰/۰۳۸	۲۲/۰۲۴	***	par_2
v1_4	<---	جانی	۰/۹۷۶	۰/۰۳۸	۲۵/۷۷۸	***	par_3
v1_5	<---	مالی	۱/۰۰۰				
v1_6	<---	مالی	۱/۰۲۴	۰/۰۵۳	۱۹/۲۶۱	***	par_4
v1_7	<---	مالی	۰/۹۷۵	۰/۰۵۷	۱۷/۰۰۲	***	par_5
v1_8	<---	مالی	۱/۰۲۷	۰/۰۵۶	۱۸/۲۵۹	***	par_6
v1_9	<---	فکری	۱/۰۰۰				
v1_10	<---	فکری	۱/۰۴۰	۰/۰۵۶	۱۸/۵۹۲	***	par_7
v1_11	<---	فکری	۰/۹۲۷	۰/۰۶۳	۱۴/۷۶۰	***	par_8
v1_12	<---	فکری	۱/۰۶۰	۰/۰۶۰	۱۷/۶۹۱	***	par_9
v1_13	<---	جمععی	۱/۰۰۰				
v1_14	<---	جمععی	۱/۰۳۳	۰/۰۵۲	۱۹/۸۶۹	***	par_10
v1_15	<---	جمععی	۱/۰۰۵	۰/۰۵۴	۱۸/۶۲۱	***	par_11
v1_16	<---	جمععی	۰/۷۱۶	۰/۰۵۸	۱۲/۴۵۰	***	par_12

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

^۱ ترتیب سؤالات مانند جدول آلفا است؛ برای مثال v2_1 بعد کالبدی و گوویه: آرام و خلوت بودن

۲- روش مدل عاملی تأییدی فضای شهر:

شکل ۴. ضرایب استاندارد (standard) مدل عاملی تأییدی فضای کالبدی-اجتماعی شهر
(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

GFI = ۰/۸۷ AGFI = ۰/۷۹ df = ۳۵ P-value = ۰/۰۰۰ Chi-square = ۲۰۵/۲۰۲ RMSEA = ۰/۱۲۳

جدول ۴. ضرایب رگرسیون مدل عاملی تأییدی فضای کالبدی-اجتماعی شهر^۱

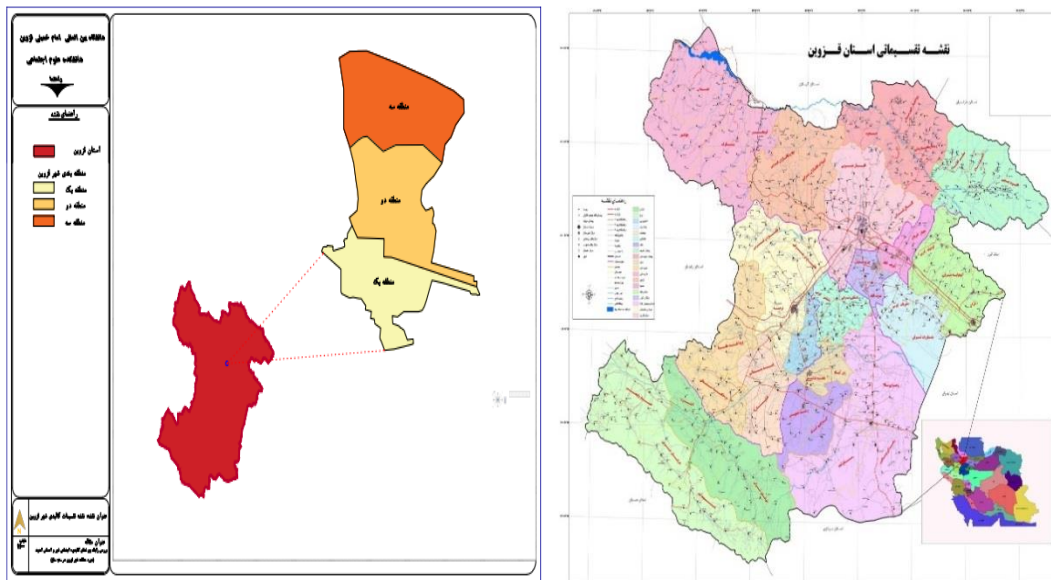
			Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
کالبدی	<---	فضای_شهر	۱/۰۰۰				
اجتماعی	<---	فضای_شهر	۱/۲۵۷	/۱۲۴	۱۰/۱۳۹	***	par_9
v2_1	<---	کالبدی	۱/۰۰۰				
v2_2	<---	کالبدی	۰/۹۶۴	/۱۰۵	۹/۱۹۷	***	par_1
v2_3	<---	کالبدی	۱/۰۶۱	/۱۱۶	۹/۱۷۶	***	par_2
v2_4	<---	کالبدی	۱/۲۶۵	/۱۲۱	۱۰/۴۷۱	***	par_3
v2_5	<---	اجتماعی	۱/۰۰۰				
v2_6	<---	اجتماعی	۱/۱۷۹	۰/۰۹۲	۱۲/۷۴۸	***	par_4
v2_7	<---	اجتماعی	۱/۴۴۳	/۱۰۲	۱۴/۱۸۷	***	par_5
v2_8	<---	اجتماعی	۱/۳۵۰	/۰۹۸	۱۳/۸۲۷	***	par_6
v2_9	<---	اجتماعی	۱/۲۶۲	/۰۹۳	۱۳/۶۰۶	***	par_7
v2_10	<---	اجتماعی	۱/۱۱۲	/۰۹۵	۱۱/۶۴۷	***	par_8

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

^۱ ترتیب سؤالات مانند جدول آلفا است؛ برای مثال: v2_1 بُعد و گوینه: ترس از تعدی و تجاوز

منطقه مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه این پژوهش شهر قزوین است که محدوده جغرافیایی و مناطق آن در ادامه بیان شده است.

شکل ۵. نقشه جایگاه استان قزوین در تقسیمات سیاسی کشور و شهر قزوین
(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱)

جدول ۵. محدوده جغرافیایی مناطق سه گانه جامعه آماری و جمعیت آن‌ها

منطقه	محدوده جغرافیایی	جمعیت
منطقه ۱	از شمال به خیابان امام(ره)، طالقانی، ولیعصر، آیات ... خامنه‌ای و بوعلی، از جنوب به راه آهن سراسری، از شرق به بولوار خرمشهر، از غرب به خیابان اسدآبادی و دروازه رشت	۱۱۹۵۴۹
منطقه ۲	از شمال به کانال آبرسانی طالقان، از جنوب به خیابان‌های بوعلی، طالقانی، ولیعصر و بلوار آیت ... خامنه‌ای از شرق به کمربندی شرق و بولوار شهید بهشتی و از غرب به بولوار باهنر از تقاطع دانشگاه علوم پزشکی تا بولوار شهید نواب صفوی	۱۷۶۰۰۰
منطقه ۳	از شمال به روستای رشتقون، براجین، روستاهای زرشک و کامان، اسماعیل‌آباد و امیرآباد، اکبرآباد از جنوب به کانال آبرسانی طالقان، از غرب به مینودر و از شرق به حاشیه رودخانه براجین و روستای حمیدآباد	۱۲۳۶۴۸

(منبع: <https://www.qazvin.ir/home>)

یافته‌های پژوهش

الف. آمار توصیفی

توزیع فراوانی پاسخگویان از کل نمونه برحسب جنسیت، وضعیت تأهل و گروه سنی در جدول ۶ مشخص شده است. همچنین برحسب تعداد سال‌های سکونت (۱۱/۵) درصد کسانی هستند که به مدت ۲ سال، بیشترین فراوانی را در بین پاسخگویان دارند میانگین تعداد سال‌های سکونت ۱۳ سال و بیشترین سال سکونت ۶۳ سال بوده است.

جدول ۶. اطلاعات توصیفی پاسخگویان

جنسیت	درصد	وضعیت تأهل	درصد	گروه سنی	درصد
مرد	۵۱/۷	متاهل	۴۶/۴	زیر ۲۰ سال	۲۵/۵
زن	۴۸/۳	مجردان	۴۹/۲	۲۰-۵۰ سال	۶۸/۸
		بی‌همسر	۴/۴	۵۰ سال به بالا	۵/۶

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

در ادامه به توصیف متغیر احساس امنیت و انواع آن و همچنین متغیرهای فضای کالبدی و فضای اجتماعی پرداخته شده است.

جدول ۷. توزیع فراوانی نمره میانگین پاسخگویان بر حسب احساس امنیت و ابعاد آن

وارianس	انحراف معیار	مد	میانه	انحراف از میانگین	میانگین	احساس امنیت
۱/۵۲	۱/۲۳	۴/۵۶	۳/۰	۰/۰۶	۳/۱۸	احساس امنیت
۱/۵۸	۱/۲۵	۳/۵۰	۳/۲۵	۰/۰۷	۳/۰۸	امنیت مالی
۲/۰۷	۱/۴۴	۲/۲۵	۳/۰	۰/۰۸	۳/۳۵	امنیت جانی
۱/۵۵	۱/۲۴	۲/۰	۳/۰	۰/۰۷	۳/۱۱	امنیت جمعی
۱/۵۶	۱/۲۵	۴/۰	۳/۱۸	۰/۰۷	۳/۱۷	امنیت فکری

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

همان‌گونه که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، میانگین نمره احساس امنیت برابر با ۳/۱۸ است و در بین ابعاد احساس امنیت بیشترین نمره میانگین (۳/۳۵) مربوط به بُعد امنیت جانی است و کمترین نمره میانگین (۳/۰۸) مربوط به بُعد امنیت مالی است.

جدول ۸. توزیع فراوانی نمره میانگین پاسخگویان بر حسب ابعاد کالبدی-اجتماعی شهر

وارianس	انحراف معیار	مد	میانه	انحراف از میانگین	میانگین	فضای اجتماعی-کالبدی شهر
۱/۴۳	۱/۱۹	۴/۲۵	۴/۰	۰/۰۶	۳/۸۵	فضای اجتماعی-کالبدی شهر
۱/۳۱	۱/۱۴	۴/۵۰	۳/۷۵	۰/۰۶	۳/۶۷	اجتماعی
۱/۹۶	۱/۴۰	۶/۰	۴/۰	۰/۰۷	۴/۰۴	کالبدی

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

همان‌گونه که جدول ۸ مشاهده می‌شود، میانگین نمره فضای کالبدی-اجتماعی شهر برابر با ۳/۸۵ است و در مقایسه با دو بُعد فضای شهر میانگین بالاتر (۴/۰۴) مربوط به بُعد کالبدی و میانگین پایین‌تر (۳/۶۷) مربوط به بُعد اجتماعی شهر است.

ب. تحلیل استنباطی (آزمون فرضیات پژوهش)

فرضیات اصلی

۱- بین فضای اجتماعی شهر و احساس امنیت رابطه دارد.

جدول ۹. آزمون همبستگی پیرسون بین فضای اجتماعی شهر و ابعاد احساس امنیت

بُعد جمعی	بُعد فکری	بُعد مالی	بُعد جانی	احساس امنیت	
۰/۶۳۱**	۰/۵۶۳**	۰/۵۹۴**	۰/۶۱۷**	۰/۶۳۳	همبستگی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۲۱	۳۲۱	۳۲۱	۳۲۱	۳۲۱	تعداد

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

در بررسی رابطه بین بُعد فضای اجتماعی شهر با احساس امنیت (ضریب معناداری = ۰/۶۳۳ و $Sig=0/000$) نشان می‌دهد بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد (جدول ۹). به عبارتی هر چقدر فضای اجتماعی شهر سالم‌تر باشد، منجر به احساس امنیت بیشتری در بین شهروندان شده و برعکس هرچقدر این فضا ناسالم و دارای اختلال بی‌نظمی و خرابکاری و... باشد، ساکنان این مناطق احساس امنیت کمتری را تجربه می‌کنند. (در ادامه جدول ابعاد احساس امنیت نیز با فضای اجتماعی شهر بررسی شده که همان‌طور مشخص است، حتی ابعاد احساس امنیت نیز با فضای اجتماعی شهر رابطه مثبت و معنادار داشته و این شدت ضریب از بیشتر به کمتر بُعد جمعی، جانی، مالی و فکری است).

۲- بین فضای کالبدی شهر و احساس امنیت رابطه دارد.

جدول ۱۰. آزمون همبستگی پیرسون بین فضای کالبدی شهر و ابعاد احساس امنیت

بُعد جمعی	بُعد فکری	بُعد مالی	بُعد جانی	احساس امنیت	
۰/۵۶۳**	۰/۴۸۲**	۰/۵۳۰**	۰/۵۶۶**	۰/۵۶۴**	همبستگی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۲۱	۳۲۱	۳۲۱	۳۲۱	۳۲۱	تعداد

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

در بررسی رابطه بین بُعد فضای کالبدی شهر با احساس امنیت (ضریب معناداری = ۰/۵۶۴ و $Sig=0/000$) نشان می‌دهد بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد (جدول ۱۰). به عبارتی هرچقدر فضای کالبدی و ریخت‌شناسی شهر سالم‌تر باشد، منجر به احساس امنیت بیشتری در بین شهروندان شده و برعکس هرچقدر این فضا دچار آشفتگی، کثیفی، متروکه و... باشد، ساکنان این مناطق احساس امنیت کمتری را تجربه می‌کنند (در ادامه جدول ابعاد احساس امنیت نیز با فضای کالبدی شهر بررسی شده که همان‌طور مشخص است حتی ابعاد احساس امنیت نیز با فضای کالبدی شهر رابطه مثبت و معنادار داشته و این شدت ضریب از بیشتر به کمتر بُعد جمعی، جانی، مالی و فکری است).

- فرضیات فرعی

۱- متوسط احساس امنیت بر حسب منطقه محل سکونت متفاوت است.

برای آزمون تفاوت میانگین احساس امنیت بر حسب منطقه محل سکونت از آزمون تحلیل واریانس (جدول ۱۱) که در واقع بیانگر تفاوت میانگین احساس امنیت بر حسب منطقه محل سکونت است، استفاده شد. با توجه به مقدار $F=265/966$ و سطح معناداری = ۰/۰۰۰ می‌توان نتیجه گرفت واریانس درون‌گروهی و بین‌گروهی میانگین احساس

امنیت بر حسب منطقه محل سکونت متفاوت است.

جدول ۱۱. آماره‌های توصیفی و آزمون (Anova) احساس امنیت و منطقه محل سکونت

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف از معیار
پایین	۱۰۹	۲/۱۱	۰/۷۴
متوسط	۱۱۵	۳/۱۷	۱/۰۲
بالا	۹۷	۴/۳۹	۰/۶۶
جمع کل	۳۲۱	۳/۱۸	۱/۲۳
-----	درجه آزادی	F	سطح معناداری
وارینانس بین گروهی	۲	۲۶۵/۹۶۶	۰/۰۰۰
وارینانس درون گروهی	۳۱۸	۲۲۲/۴۰۴	-----
جمع کل	۳۲۰	۴۸۸/۳۷۰	-----

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

همچنین برای روشن تر شدن تفاوت میانگین احساس امنیت در بین مناطق مختلف محل سکونت پاسخگویان از نتایج پس‌آزمون توکی (جدول ۱۲) و مقایسه دو به دو آن‌ها مشخص شد که میانگین احساس امنیت ساکنان مناطق پایین با ساکنان مناطق متوسط با (تفاوت میانگین=۱/۰۶۱- و سطح معناداری=۰/۰۰۰) و با ساکنان مناطق بالا با (تفاوت میانگین=۲/۲۷۶- و سطح معناداری=۰/۰۰۰) متفاوت است. همچنین میانگین احساس امنیت ساکنان مناطق متوسط با ساکنان مناطق پایین (تفاوت میانگین=۱/۰۶۱ و سطح معناداری=۰/۰۰۰) و با ساکنان مناطق بالا با (تفاوت میانگین=۱/۲۱۴- و سطح معناداری=۰/۰۰۰) نیز متفاوت است.

جدول ۱۲. نتایج پس‌آزمون توکی بین مناطق محل سکونت

Sig	انحراف معیار	تفاوت میانگین (I-J)	محل سکونت (J)	محل سکونت (I)
۰/۰۰۰	۰/۱۱۱۷۹	-۱/۰۶۱(*)	۲ (متوسط)	۱ (پایین)
۰/۰۰۰	۰/۱۱۶۷۳	-۲/۲۷۶(*)	۳ (بالا)	۱ (پایین)
۰/۰۰۰	۰/۱۱۱۷۹	۱/۱۰۶۱(*)	۱ (پایین)	۲ (متوسط)
۰/۰۰۰	۰/۱۱۵۲۹	-۱/۲۱۴(*)	۳ (بالا)	۲ (متوسط)
۰/۰۰۰	۰/۱۱۶۷۳	۲/۲۷۶(*)	۱ (پایین)	۳ (بالا)
۰/۰۰۰	۰/۱۱۵۲۹	۱/۲۱۴(*)	۲ (متوسط)	۳ (بالا)

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

۲- بین تعداد سال‌های سکونت و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

برای آزمون وجود رابطه بین متغیر تعداد سال‌های سکونت و احساس امنیت از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد (جدول ۱۳)، با توجه به نتایج این آزمون (مقدار $r=۰/۰۶۵-$ و سطح معناداری=۰/۲۴۶)، می‌توان اظهار داشت که بین تعداد سال‌های سکونت و احساس امنیت رابطه وجود ندارد؛ یعنی تعداد سال‌های سکونت شهروندان در یک محله باعث ایجاد و عدم ایجاد احساس امنیت در بین آن‌ها نمی‌شود و در رابطه همبستگی بین هر کدام از ابعاد احساس امنیت (مالی، جانی، جمعی و فکری) با تعداد سال‌های سکونت نیز هیچکدام از این ابعاد، رابطه معناداری به دست نیامد.

جدول ۱۳. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیر تعداد سال‌های سکونت و احساس امنیت

احساس امنیت	احساس امنیت مالی	احساس امنیت جانی	احساس امنیت جمعی	احساس امنیت فکری
-۰/۰۶۵	-۰/۰۶۶	-۰/۰۶۶	-۰/۰۵۳	-۰/۰۶۱
۰/۲۴۶	۰/۲۳۶	۰/۲۳۷	۰/۳۴۷	۰/۲۷۶

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

- تحلیل رگرسیونی

با استفاده از تحلیل رگرسیون با وارد کردن ۷ متغیر مستقل را بر متغیر وابسته ضریب همبستگی چندگانه آن‌ها با احساس امنیت برابر با $R=0/837$ و ضریب تعیین برابر با $R^2=0/69$ به دست آمد و بیانگر آن است که حدود ۰/۶۹ از واریانس متغیر احساس امنیت توسط متغیرهای مستقل موجود در مدل تجربی تحقیق تبیین شده است. همچنین جدول ۱۴ نشان می‌دهد از بین متغیرهای مستقل، متغیر منطقه محل سکونت با $\beta=0/547$ ، بیشترین تأثیر و به ترتیب متغیر فضای کالبدی شهر با $\beta=0/320$ ، جنس با $\beta=-0/159$ ، سن با $\beta=-0/147$ ، فضای اجتماعی شهر با $\beta=0/057$ ، تعداد سال‌های سکونت با $\beta=0/056$ و پایگاه اجتماعی-اقتصادی با $\beta=-0/055$ ، در تبیین متغیر وابسته تأثیر داشته‌اند.

جدول ۱۴. ضرایب رگرسیون متغیرهای پژوهش

Sig	T	ضریب استاندارد	رگرسیون	ضریب زاویه	فرضیات تحقیق
		β	انحراف معیار	B	
۰/۰۰۰	۴/۶۶۳		۰/۲۵۴	۱/۱۸۳	-----
۰/۰۰۰	۶/۴۶۳	۰/۳۲۰	۰/۰۵۳	۰/۳۴۴	فضای کالبدی شهر
۰/۲۵۹	۱/۱۳۱	۰/۰۵۷	۰/۰۴۴	۰/۰۵۰	فضای اجتماعی شهر
۰/۱۵۰	-۱/۴۴۲	-۰/۰۵۵	۰/۰۰۶	-۰/۰۰۹	پایگاه اجتماعی-اقتصادی
۰/۰۰۰	۱۳/۱۳۹	۰/۵۴۷	۰/۰۶۴	۰/۸۴۲	منطقه محل سکونت
۰/۰۹۲	۱/۶۹۳	۰/۰۵۶	۰/۰۰۳	۰/۰۰۶	تعداد سال‌های سکونت
۰/۰۰۰	-۴/۶۶۴	-۰/۱۵۹	۰/۰۸۴	-۰/۳۹۲	جنس
۰/۰۰۰	-۴/۴۹۹	-۰/۱۴۷	۰/۰۰۴	-۰/۰۱۶	سن

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

ضریب معناداری در جدول ۱۵ نشان می‌دهد، با $p \leq 0/05$ می‌توان نتایج تحقیق را به جامعه آماری تعمیم داد.

جدول ۱۵. تحلیل واریانس برای آزمون معناداری شکل رگرسیونی (برآورد واریانس)

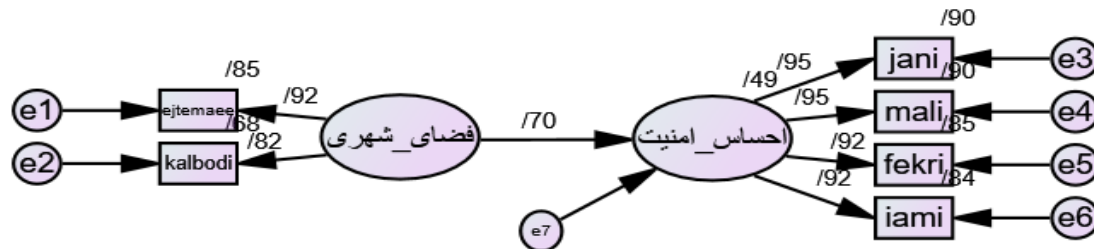
کل	مجموع مجزورات	درجه آزادی (df)	میانگین مجزورات	کمیت (F)	سطح معناداری (sig)
مجموع مجزورات رگرسیون	۳۴۱/۹۸۸	۷	۴۸/۸۵۵	۱۰۴/۴۶۵	۰/۰۰۰
مجموع مجزورات باقیمانده	۱۴۶/۳۸۲	۳۱۳	۰/۴۶۸	—	—
مجموع مجزورات کل	۴۸۸/۳۷۰	۳۲۰	—	—	—

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

- مدل تجربی تحقیق در قالب یک مدل معادله ساختاری

همان‌طور که مشاهده می‌شود، در شکل ۶ مدل تجربی تحقیق در قالب مدل معادله ساختاری ارائه شده است. با

توجه به ضرایب معیارهای نیکویی و برازش مدل باید گفت، مدل تحقیق از برازش نسبتاً مناسبی برخوردار است و داده‌های جمع‌آوری شده از چارچوب نظری پژوهش مورد حمایت قرار می‌گیرد.

شکل ۶. ضرایب استاندارد (standard) مدل معادله ساختاری تحقیق

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

GFI = ۰/۹۷ AGFI = ۰/۹۴ df = ۸ P-value = ۰/۰۰۷ Chi-square = ۲۱/۲۳۴ RMSEA = ۰/۰۷۲

جدول ۱۶. ضرایب رگرسیون مدل معادله ساختاری پژوهش

			Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
احساس_امنیت	<---	فضای_شهری	۰/۸۲۶	۰/۰۶۵	۱۲/۷۲۳	***	par_5
Jani	<---	احساس_امنیت	۱/۰۰۰				
Mali	<---	احساس_امنیت	۰/۸۷۶	۰/۰۲۴	۳۶/۶۶۸	***	par_1
Fekri	<---	احساس_امنیت	۰/۸۴۲	۰/۰۲۶	۳۱/۹۱۳	***	par_2
Iami	<---	احساس_امنیت	۰/۸۳۶	۰/۰۲۷	۳۱/۵۳۰	***	par_3
Kalbodi	<---	فضای_شهری	۱/۰۰۰				
Ejtemaee	<---	فضای_شهری	۰/۹۱۸	۰/۰۶۱	۱۵/۱۵۰	***	par_4

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

نتیجه‌گیری

فضای شهر، صحنه‌ای است که کنش‌ها و فعالیت‌های عمومی زندگی شهری در آن به وقوع می‌پیوندد. در واقع فضای اجتماعی شهر، جنبه‌های ذهنی انسانی (اعم از رفتارها، کنش‌ها و اخلاقیات) و نحوه نمایش آن‌ها در سطح شهر که توسط کنشگران در زندگی شهری ارائه می‌شود و فضای کالبدی شهر، فضاهایی که نمادها و جنبه‌های عینی شهر را به نمایش می‌گذارد و بیشتر متوجه ریخت‌شناسی و شکل‌بندی ساختمان‌ها و خیابان‌ها و... در سطح شهر است (ایرانمنش، ۱۳۸۲: ۴۸). آنچنانکه متغیرهای جامعه‌شناختی در بروز و ظهور الگوهای رفتاری در انسان در چنین فضایی اولویت قرار دارند، نقش ویژگی‌های کالبدی و فضایی محیط مصنوع، به‌عنوان بستر وقوع رفتارهای نابهنجار، در امکان بروز جرایم و ایجاد احساس نامنی نیز حائز اهمیت است (عزیزی و شعبان‌جولا، ۱۳۹۳). کمالینکه تمایز بین دو مفهوم امنیت و احساس امنیت نیز ما را در شناخت و ارزیابی بهتر یک پژوهش یاری می‌رساند. در واقع امنیت مفهومی بیرونی و عینی است و احساس امنیت مفهومی درونی و ذهنی. بدین معنی که احساس امنیت می‌تواند با امنیت واقعی تناسب داشته باشد یا نداشته باشد؛ یعنی در شرایطی که امنیت عینی وجود نداشته باشد،

فرد ممکن است احساس امنیت داشته باشد یا اینکه عوامل ایجادکننده امنیت واقعاً وجود داشته، اما فرد احساس امنیت نداشته باشد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۶)؛ بنابراین در این پژوهش سعی شد با توجه به اهمیت این مباحث و طرح دیدگاه‌های مرتبط با موضوع به تبیین اهمیت هر دو بُعد از فضای شهر، یعنی کالبدی و اجتماعی شهر و توجه به ایجاد احساس امنیت متأثر از این فضاها بر شهروندان بپردازد که نتایج زیر از مهم‌ترین یافته‌های این پژوهش است.

در مقایسه بین دو نمره میانگین بُعد کالبدی و اجتماعی فضای شهر قزوین، بُعد کالبدی فضای شهر میانگین بیشتری از بُعد اجتماعی به خود اختصاص داد (اهمیت تنوع کالبدی و کاربری نسبت به سایر متغیرها در پژوهش نصیری و همکاران، ۱۴۰۱).

در خصوص نمره میانگین متوسط به بالای کسب شده از احساس امنیت، بیانگر اوضاع نسبتاً خوبی از امنیت و احساس امنیت در سطح شهر قزوین بودیم که در بین ابعاد این متغیر نیز بُعد امنیت جانی بالاترین نمره و سپس به ترتیب ابعاد فکری، جمعی و مالی در این شهر توسط شهروندان ارزیابی شده است.

در بررسی فرضیات پژوهش در فرضیه رابطه بین فضای اجتماعی شهر و احساس امنیت، این رابطه تأیید شد. به عبارتی هرچه قدر فضای اجتماعی شهر و هم به لحاظ بُعد انسانی مانند سروصدا، حضور گروه‌های خاص جوانان، شلوغی و... کم‌رنگ‌تر باشد، احساس امنیت کمتر و هرچه این فضا سالم‌تر، احساس امنیت بیشتر خواهد بود که با پژوهش (سلیمی و همکاران، ۱۴۰۰: حضور نیروی پلیس به‌عنوان تأمین‌کننده فضای اجتماعی امن در فضاهای شهر برای زنان در شهر اسکو)؛ (رضادوست و همکاران، ۱۴۰۰: رابطه مثبت و معنادار اوضاع فیزیکی-اجتماعی شهر با احساس امنیت در شهر اهواز)؛ (نظم‌فر و همکاران، ۱۳۹۷: ایجاد فضای اجتماعی امن از قبیل دستگیری مرتکبین جرائم منکرانی و... کنترل مفاسد اجتماعی و... در ارتقای احساس امنیت در پارک‌های شهر تهران)؛ (مک و جیم، ۲۰۱۸: حضور معتادان به مواد مخدر و... در ایجاد احساس ناامنی در هنگ‌کنگ) همخوانی دارد.

همچنین در بررسی رابطه بین فضای کالبدی شهر و احساس امنیت نیز این رابطه مورد تأیید قرار گرفت. به عبارتی هرچه قدر فضای کالبدی و ریخت‌شناسی شهر مانند وجود مناطق متروکه و مخروبه کم‌تر و... وجود داشته باشد، به همان نسبت منجر به احساس امنیت بیشتری در بین شهروندان شده و برعکس که با پژوهش (نصیری و همکاران، ۱۴۰۱: تأثیرگذاری همه مؤلفه‌های کالبدی (کیفیت و...) بر احساس امنیت گردشگران بافت‌های تاریخی شهر یزد)؛ (اکبرشاهی و سهیلی، ۱۴۰۰: ارتباط ارتقای امنیت اجتماعی با کیفیت کالبدی و... در مجتمع‌های مسکونی چهارصد دستگاه شهر قزوین)؛ (فرخانی و همکاران، ۱۳۹۹: مؤلفه‌های کالبدی اثرگذار بر ارتقای امنیت در فضاهای شهری در بافت تاریخی و قدیمی شهر خرم‌آباد)؛ (عبداللهی و صنمی، ۱۳۹۹: تأثیر مستقیم افزایش، تنوع و بهبود کارکردهای موجود در پارک و محدوده اطراف بر میزان امنیت در پارک بعثت شیراز)؛ (موسوی و لطفی‌زاده، ۱۳۹۹: اثرات شاخص‌های دسترسی فیزیکی و... در کیفیت و ارتقای امنیت رودخانه‌النگدره در شهر گرگان)؛ (روستا و احمدی، ۱۳۹۸: بیشترین تأثیر بُعد کالبدی فضایی بر احساس امنیت زنان محله سهل‌آباد شیراز)؛ (شهسواری و همکاران، ۱۳۹۸: اثر طراحی محیطی در افزایش احساس امنیت و کاهش فرصت برای وقوع اعمال مجرمانه محله نعمت‌آباد تهران)؛ (رسولی، ۱۳۹۷: رابطه معناداری شاخص‌های کالبدی و اجتماعی با احساس امنیت در فضاهای شهری گرگان)؛ (بیلر، ۲۰۱۱: اهمیت ارزیابی و سنجش شاخص‌های امنیت مانند دسترسی دوربین‌های امنیتی و...)

در فضاهای عمومی شهر برلین؛ و (نیمز و چمیتز، ۲۰۰۷: معیارها و شاخص‌هایی سنجش امنیت فضاها از جمله نظارت، طراحی محیطی و دسترسی) همخوانی دارد.

همچنین داده‌های حاصل از پژوهش نشان داد که متوسط احساس امنیت بر حسب منطقه محل سکونت نیز متفاوت است. براین اساس ساکنان مناطق پایین شهر احساس امنیت کمتری نسبت به مناطق دیگر شهر داشته و بازم تأکیدی است بر نظریه‌های مطرح‌شده در پژوهش که خشونت و بی‌تمدنی برای ساکنان پرخطر منجر به قربانی شدن و همچنین ایجاد احساس ناامنی در بین آن‌ها شده است.

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت از آنجا که فضاهای کالبدی و اجتماعی شهری درحقیقت ظرف و بستر تعاملات اجتماعی را تشکیل می‌دهند، می‌بایست بتوانند امنیت استفاده‌کنندگان خود را تأمین کنند. امنیت در فضاهای عمومی یک شهر، سرزندگی و پویایی فضا را به‌دنبال خواهد داشت که نمود آن را می‌توان در حضور فعال مردم، خلق فرهنگ تعاون و تعامل، کاهش استرس و نگرانی، حضور گروه‌های مختلف سنی و جنسی و حیات شبانه مشاهده کرد (جهانبخش گنجه و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۶). در غیراین صورت، یعنی فقدان امنیت، احساس خطر و ترس از جرم و جنایت در محیط‌های شهری، موجب کاهش استفاده از عرصه‌های همگانی و عدم کارایی آن می‌شود و دیگر شاهد حضور و تعاملات اجتماعی شهروندان نخواهیم بود؛ این امر می‌تواند به کاهش پویایی و سرزندگی فضاهای یادشده و درنهایت تبدیل آن‌ها به فضاهایی مرده و بدون نظارت اجتماعی بیانجامد (شکوری اصل، ۱۳۹۵: ۷۷).

درواقع برای حفظ و ایجاد امنیت شهری که از مؤلفه‌های مهم و ضروری جهان امروز محسوب می‌شود، می‌بایست برنامه‌ریزان شهری، معماری، شهرسازی، جامعه‌شناسی شهری و... در سایه همکاری و همیاری متقابل آرامش و احساس ایمنی را در فضاهای شهری برای شهروندان فراهم آورند.

پیشنهادات کاربردی

- ارگان‌هایی چون شهرداری‌ها با اقداماتی چون تمیز نگه‌داشتن محله‌ها از آلودگی‌های سطحی (چون وجود آشغال و زباله در کوچه و معابر) و مواظبت درجهت نوشتن دیوارانگاشت‌ها، خسارات به تخریب اموال عمومی و... به مواظبت هرچه بیشتر مناطق دقت بیشتری مبذول دارد.
- پلیس نیز با ایجاد یگان‌های ویژه خود، در روز و شب به کنترل و نظارت بیشتر خود در همه مناطق شهر بپردازد تا اختلالات فیزیکی و اجتماعی همه مناطق نیز کاهش یابد. در نتیجه احساس امنیت ساکنان مناطق پایین شهر نیز به دلیل حضور و اقتدار پلیس در آن، بالا می‌رود.
- توجه بیشتر به مناطق فقیرنشین شهر که احساس ایمنی آنان نسبت به دیگر مناطق شهر بسیار پایین است، از آن جهت که در بیشتر این محله‌ها اختلالات فیزیکی و اجتماعی بسیاری وجود دارد و این بی‌نظمی و اختلال‌ها منجر به تضعیف ارزش‌ها و هنجارها و در نتیجه به هم از پاشیده گی آن اجتماع منجر می‌شود.
- برگزاری و تشکیل سمینارهای امنیت شخصی که شامل دفاع شخصی پایه و استفاده صحیح از وسایل دفاع شخصی که حداقل می‌تواند اعتماد به نفس شرکت‌کنندگان را ارتقا دهد، است.
- اجرای سمینارهای عمومی برای ایجاد و دوام امنیت خانه‌ها (برای مثال: قفل‌های ایمنی و روشنایی خارج از خانه).

منابع

اکبرشاهی، منیژه؛ سهیلی، جمال‌الدین. (۱۴۰۰). «تبیین رابطه عوامل کالبدی و کیفیت مفهوم قلمرو ثانویه با میزان امنیت اجتماعی ساکنان در محیط‌های مسکونی در پیشگیری از جرم بر پایه رویکرد CPTED؛ مطالعه موردی: مجتمع مسکونی چهارصد دستگاه شهر قزوین»، فصلنامه مسکن و محیط روستا، ۴۰(۱۷۶): ۵۶-۴۵.

<https://jhre.ir/article-1-2111-fa.html>

امین صارمی، نوذر؛ دینانی، علی. (۱۳۹۹). «شناسایی فرایندهای مدیریتی اجرای طرح امنیت محله‌محور در منطقه شهر ری»، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی، دوره اول، شماره ۲، صص ۲۹۷-۳۱۶.

<http://ensani.ir/fa/article/468314>

ایرانمنش، نسیم. (۱۳۸۲). «حیات مدنی و فضاهای شهری»، مسکن و انقلاب، شماره ۱۰۲، صص ۵۴.

<http://magiran.com/p1272096>

بخشنده‌زحمتی، سمیه؛ بهیان، شاپور؛ حقیقتیان، منصور. (۱۳۹۹). «مقایسه احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران»، پژوهشنامه نظم و امنیت اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۱، صص ۱۱۵-۱۴۰.

<https://www.sid.ir/paper/381151/fa>

بنی‌زحمتی، رقیه؛ میرخطیب، اسماء؛ ارکاک، مهدی. (۱۳۹۵). «ارزیابی شاخص‌های شهر دوستدار کودک با تأکید بر شاخص‌های ایمنی و امنیت (نمونه مورد مطالعه: منطقه ۱ شهرداری مشهد)»، مجموعه مقالات سومین کنگره بین‌المللی افق‌های جدید در معماری و شهرسازی، تهران.

<https://civilica.com/doc/661896>

جهانبخش‌گنجه، صادق؛ طاهری، زهرا؛ مظفری‌نیا، سهراب؛ قاسمی‌پور، مریم. (۱۳۹۵). «تأثیر تجربه جرم بر احساس امنیت»، مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۷، شماره ۴۷، صص ۵۳-۷۹.

<https://www.sid.ir/paper/512440/fa>

حاتمی، یاسر؛ ذاکر حقیقی، کیانوش. (۱۳۹۹). «تأثیرگذاری فضاهای کالبدی بر احساس امنیت اجتماعی در محلات شهری، مطالعه موردی: شهر همدان»، فصلنامه آمایش جغرافیایی فضا، سال دهم، شماره ۳۶، صص ۲۱۸-۱۹۷.

<https://www.sid.ir/paper/955381/fa>

حاصل‌نژاد، محمد؛ شمس‌الدینی، علی؛ رضایی، محمدرضا. (۱۳۹۸). «تحلیلی بر شاخص‌های مؤثر بر احساس عدم امنیت در بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: بافت فرسوده شهر دوگنبدان)»، دوفصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری، دوره ششم، شماره ۲، صص ۱۲۹-۱۴۴.

https://jusg.uk.ac.ir/article_2257.html

درزی‌رامندی، محمدابراهیم؛ رجبی، آریتا؛ مهدوی حاجی لویی، مسعود. (۱۳۹۷). «تأثیر ایجاد پیاده‌راه‌ها بر امنیت ذهنی و حرکتی شهروندان ارائه یک مدل کاربردی در برنامه‌ریزی شهری. (نمونه موردی محلات درکه، ستارخان و همیلا در تهران)»، فصلنامه علمی-پژوهشی جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، دوره ۸، شماره ۲، شماره پیاپی ۳۰، صص ۵۸-۳۹.

http://www.jgeoqeshm.ir/article_61481.html

رسولی‌شورستان، جلیل. (۱۳۹۷). «بررسی و تحلیل نقش عوامل کالبدی و اجتماعی بر احساس امنیت در فضاهای شهری گرگان»، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره ۳، صص ۳۳-۵۶.

http://journals.police.ir/article_20224.html

رضادوست، کریم؛ زکوی، اسماعیل؛ عسگری، احسان. (۱۴۰۰). «بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: ساکنان ناحیه ۲ شهر اهواز)»، نشریه علمی انتظام اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۲، صص ۱۸۵-۲۱۶.

<https://www.sid.ir/paper/952906/fa>

روستا، مریم؛ احمدی، پردیس. (۱۳۹۸). «بررسی عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان (نمونه موردی محله سهل‌آباد شیراز)»، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی)، دوره هشتم، شماره ۱، صص ۸۵-۹۶.

<http://ensani.ir/fa/article/419180/>

سالاری‌فر، مهیا؛ معصومی، مسیح‌الله. (۱۳۹۶). «بررسی تأثیر عوامل کالبدی محیطی طراحی فضاهای باز شهری بر ارتقای امنیت اجتماعی سکونتگاه‌های غیررسمی شهر سبزوار»، نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال هشتم، شماره ۳۰، صص ۱۴۷.

<http://ensani.ir/fa/article/377613>

سلطانی، لیلیا؛ بیک محمدی، حسن؛ حیدری، سمیه. (۱۳۹۴). «تحلیل فضایی احساس امنیت در محلات مختلف، شهری مورد مطالعه: شهر قدس»، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، دوره ۵، شماره ۳ (پیاپی ۱۴)، صص ۸۷-۱۰۴

<http://ensani.ir/fa/article/360789>

سلیمی سبحان، محمدرضا؛ بابازاده اسکویی، سولماز؛ زارع، الهام. (۱۴۰۰). «تیین عوامل مؤثر بر احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری (مورد مطالعه: شهر اسکو)»، پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، سال پانزدهم شماره ۱ (پیاپی ۵۷، بهار ۱۴۰۱)، صص ۴۵-۷۸

<https://www.magiran.com/paper/2438982>

شکوری اصل، شیده. (۱۳۹۵). «شناسایی ویژگی‌های محیطی تأثیرگذار بر احساس امنیت بانوان در فضاهای شهری مطالعه موردی: محلات مخصوص و سلامت، منطقه ۱۱ شهر تهران»، مطالعات شهری، دوره ۶، شماره ۲۱، صص ۷۷-۹۱.

<http://ensani.ir/fa/article/446467>

شهسواری، محمدسینا؛ صمدزاده، حسن؛ محمدی، علیرضا؛ قربانی سپهر، آرش. (۱۳۹۸). «ارزیابی و پایش تأثیر طراحی محیطی در پیشگیری از جرم و اثر آن در احساس امنیت شهروندان با رویکرد CPTED (مورد مطالعه: محله نعمت‌آباد، تهران)»، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، دوره هفتم، شماره ۲۶، صص ۸۹-۱۱۴.

<https://www.sid.ir/paper/399623/fa#downloadbottom>

شوماخر، رندال ای؛ لومکس، ریچارد جی. (۱۳۸۸). «مقدمه‌ای بر مدل سازی معادله ساختاری»، ترجمه وحید قاسمی، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان، چاپ اول.

طالبی، مرضیه؛ آقایی زاده، اسماعیل؛ جعفری مهرآبادی، مریم. (۱۳۹۸). «تحلیل ساختاری زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: بافت فرسوده منطقه یک شهر قزوین)»، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال دهم، شماره ۳۹، صص ۱۳۴-۱۱۷.

https://jupm.marvdasht.iau.ir/article_3734.html

طاهری، زهرا؛ ربانی، رسول؛ ادیبی، مهدی. (۱۳۹۱). «رابطه نقش پلیس و احساس امنیت در شهر اصفهان سال ۱۳۸۸»، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، اصفهان، سال اول، شماره ۱، صص ۲۱-۳۸.

https://ssoss.ui.ac.ir/article_17056.html

عبداللهی، علی اصغر؛ صنمی، احسان. (۱۳۹۹). «ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر امنیت فضاهای عمومی شهری و تلاش در جهت ارتقای آن‌ها (مطالعه موردی: پاک بعثت شیراز)»، دوفصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری، دوره هفتم، شماره ۱، صص ۲۱۲-۲۳۲.

https://jusg.uk.ac.ir/article_2345.html

عزیزی، محمدمهدی؛ شعبان‌جولا، الهه. (۱۳۹۳). «ارزیابی کالبد محله‌های قدیمی شهری در پاسخ‌دهی به احساس امنیت (نمونه موردی: محله ملک‌آباد شهر قزوین)»، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره چهل‌وششم، شماره ۴، صص ۸۰۸-۷۹.

<http://ensani.ir/fa/article/346835>

فرخانی، مانیا؛ شیخ‌الاسلامی، علیرضا؛ نوروزی، میلاد. (۱۳۹۹). «بازطراحی فضاهای شهری با تأکید بر رویکرد ارتقای احساس امنیت (مطالعه موردی بافت تاریخی و قدیمی شهر خرم‌آباد)»، جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۳، شماره ۹، صص ۲۰۶-۱۸۷.

https://www.gahr.ir/article_110862.html

لک، نیلوفر؛ بهمنی، سیامک. (۱۳۹۹). «واکاوی تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر احساس امنیت در فضاهای باز مجتمع‌های مسکونی (نمونه موردی: مسکن مهر پاسارگاد)، مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری، دوره سوم، شماره ۱۳، صص ۴۳-۵۵.

<http://ensani.ir/fa/article/450584/>

مرکز آمار ایران. (۱۴۰۰). استان قزوین، شهرستان قزوین.

<https://www.qazvin.ir/home->

محمدی، محمود؛ شاهبوندی، احمد؛ کونانی، دلاور. (۱۳۹۱). «استفاده از مدل SWOT در ارزیابی توان امنیت گردشگری خارجی شهر اصفهان»، فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، دوره چهاردهم، شماره ۱.

<https://civilica.com/doc/1301136/>

موسوی، سید چمران؛ ریاضی، سید ابوالحسن؛ صادقی، علی اکبر. (۱۳۹۹). بررسی اثرگذاری فضای شهری بر ایمنی و احساس امنیت اجتماعی کودکان (نمونه موردی: بخش مرکزی شهر تهران)، مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۱۱، شماره ۶۱، صص ۱۸۷-۲۱۸.

<https://www.sid.ir/paper/968380/fa>

مهدنژاد، حافظ؛ پرهیز، فریاد؛ رضایی، نورمحمد؛ مودتی، علی. (۱۴۰۰)، «کاربست مدل نرو-فازی در تحلیل احساس امنیت ساکنان بافت‌های فرسوده شهری (موردپژوهی: منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران)»، فصلنامه انتظام اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۲، صص ۱-۲۲.
<http://ensani.ir/fa/article/475922>
 نصیری، اسماعیل هنده‌خاله؛ جلالیان، اسحاق؛ رضاعلی، منصور؛ جمالی‌هنجی، فهیمه. (۱۴۰۱). «بررسی مؤلفه‌های کالبدی - محیطی تأثیرگذار بر امنیت گردشگران در بافت‌های تاریخی شهر یزد»، کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۱۱۹-۱۰۱.

http://grd.yazd.ac.ir/article_2598.html

نظم فر، حسین. علوی، سعیده و عشقی چهاربرج، علی. (۱۳۹۷). «ارزیابی امنیت در فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی پارک‌های شهر تهران)»، نشریه برنامه ریزی و آمایش فضا (مدرس علوم انسانی) سال ۱۳۹۷، دوره ۲۲، شماره ۲، صفحات ۱۳۳-۱۶۵.

<https://www.sid.ir/paper/171846/fa>

یاران، علی؛ ارجمندی، هانی؛ مسگریان، مریم. (۱۳۹۸). «تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضاهای باز گردشگری شهری (نمونه موردی خیابان‌های سی‌تیر تهران)»، مجله منظر، دوره یازدهم، شماره ۴۷، صص ۲۴-۳۷.

http://www.manzar-sj.com/article_89020.html

Reference

Adu-Mireku, Samuel. (2012). Fear of Crime among Residents of Three Communities in Accra, Ghana, *International Journal of Comparative Sociology*. IJCS 43(2):153-168.

<https://catalog.ihnsn.org/citations/39364>

Becho, Rabira. (2016). Creating sidewalk for crime prevention, the case of AMCE area. Addis, A Thesis submitted of the Ethiopian Institute of Architecture, Building Construction and City Development in Partial Fulfillment of Master of Science in Urban Design and Development. Addis Ababa University Libraries.

<http://etd.aau.edu.et/handle/123456789/3309>

Foster, S. Knuiman, M. Villanueva, K. Wood, L. Christian, H. Giles-Corti, B. (2014) "Does Walkable Neighbourhood Design Influence the Association between Objective Crime and Walking?", *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11:100.

<https://www.researchgate.net/publication/264245594>

Gert, Van Beek. (nod). Feeling (un) safe and (in) secure in the risk society.

http://stuies/ac084_en.pdf

Iqbal, Asifa. & Ceccato, Vania. (2016) "Is CPTED Useful to Guide the Inventory of Safety in Parks? A Study Case in Stockholm, Sweden," April 2016, *International Criminal Justice Review* 26(2).

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1057567716639353>

-LaGrange, R. L., Ferraro, K. F., & Supancic, M. (1992). Perceived risk and fear of crime: role of social and physical incivilities. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 29 (3), 311 – 334.

<https://psycnet.apa.org>

Louv, R.(2016) *Last Child in the Woods: Saving our Children from Nature-Deficit*

Disorder, NY: Algonquin Books of Chapel Hill, New York.

<https://richardlouv.com/books/last-child>

Mak, B.K.L., Jim, C.Y. (2018). "Examining fear-evoking factors in urban parks in Hong Kong", *Landscape and Urban Planning*, 171: 42- 6. doi .org /10.1016/ j. launderable.2017.11.012.

<https://agris.fao.org>

Matijosaitiene, I., & Dambriunas, M. (2015), *Possibilities of Application of Crime Prevention Through*

Environmental Design (CPTED) in Lithuanian Commercial Objects. *European Scientific Journal*, 7881 (5), 11-20. S.

<https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/6515>

McCrea, Rod. Shyy, Tung-kai. John, Western and Robert J. Stimson. (2005). Fear of Crime in Brisbane: Social and neighborhood factors in perspective, *Journal of Sociology*, 2005 The Australian Sociology Association, Volume, 41(1) :7-27.

<https://journals.sagepub.Com/doi/10.1177/1440783305048381>

McCord, E. S., & Ratcliffe, J. H. (2009). Intensity value analysis and the criminogenic effects of land use features on local crime patterns. *Crime Patterns and Analysis*, 2(1):17-30.

<https://www.jratcliffe.net/publications>

Nemeth, J, Schmidt, S (2007), Toward a Methodology for measuring, the security of publicly accessible spaces, *journal of the American planning association*, vol. 73. No. 3, pp. 283-297.

<https://www.researchgate.net/publication/249051886>

Schweitzer, J. H. et.al. (2010), The Impact of the Built Environment on Crime and Fear of Crime in Urban Neighborhoods, *Journal of Urban Technology*, Vol.6, n.3. pages 59-73.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10630739983588>

Van den Berg, Leo, Pol, M. J., Mingardo, Giuliano and Speller. J. M. Carolien, (2020), *The safe city: safety and urban development in European cities*, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd 334 pp. Published December 7, 2020 by Routledge.

<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780429060625>